

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών (Π.Μ.Σ.)
«Επιστήμες της Αγωγής: Η Αξιολόγηση στην Εκπαίδευση και
στη Δια Βίου Κατάρτιση-Επιμόρφωση

Διπλωματική Εργασία

Η αξιολόγηση των σχολικών μονάδων στην Ελλάδα.
Σύγκριση με μοντέλα που εφαρμόζονται σε άλλες ευρωπαϊκές
χώρες

Δεμιρτζίδης Κωνσταντίνος

:

Φλώρινα, Ιανουάριος 2024

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών (Π.Μ.Σ.)
«Επιστήμες της Αγωγής: Η Αξιολόγηση στην Εκπαίδευση και στη
Δια Βίου Κατάρτιση-Επιμόρφωση

Διπλωματική Εργασία

Η αξιολόγηση των σχολικών μονάδων στην Ελλάδα.

Σύγκριση με μοντέλα που εφαρμόζονται σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες

Δεμιρτζίδης Κωνσταντίνος

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια: Ευστρατία Σοφού	Τριμελής Εξεταστική Επιτροπή: Σοφού Ευστρατία Πλιόγκου Βασιλική Τζάρτζας Γεώργιος
--	--

Δηλώνω υπεύθυνα ότι η παρούσα εργασία δεν αποτελεί προϊόν λογοκλοπής, είναι προϊόν αυστηρά προσωπικής εργασίας, η βιβλιογραφία και οι πηγές που έχω χρησιμοποιήσει, έχουν δηλωθεί κατάλληλα με παραπομπές και αναφορές. Τα σημεία όπου έχω χρησιμοποιήσει ιδέες, κείμενο ή/και πηγές άλλων συγγραφέων, αναφέρονται ευδιάκριτα στο κείμενο με την κατάλληλη παραπομπή και η σχετική αναφορά περιλαμβάνεται στο τμήμα των βιβλιογραφικών αναφορών με πλήρη περιγραφή. Επισημαίνεται πως η συγκεκριμένη επιλογή βοηθά στον περιορισμό της λογοκλοπής διασφαλίζοντας έτσι το συγγραφέα.

Ημερομηνία 3/2/2024 Ο δηλών

Δεμιρτζίδης Κωνσταντίνος

Περιεχόμενα

Εισαγωγή.....	8
Κεφάλαιο 1 Η Εκπαιδευτική Αξιολόγηση.....	11
1.1. Η αξιολόγηση ως έννοια και λογική	11
1.2 Ο ρόλος της αξιολόγησης στην εκπαίδευση.....	13
1.3 Η αυτοαξιολόγηση της σχολικής μονάδας	17
1.3.1 Σκοποί και στόχοι της αυτοαξιολόγησης των σχολικών μονάδων	17
1.3.2 Μορφές αξιολόγησης σχολικών μονάδων	18
1.3.2.1 Η εσωτερική αξιολόγηση ή αυτοαξιολόγηση των σχολικών μονάδων.....	18
1.3.2.2 Η εξωτερική αξιολόγηση των σχολικών μονάδων.....	20
Κεφάλαιο 2 Οι σύγχρονες διεθνείς τάσεις στην αξιολόγηση των σχολικών μονάδων και η περίπτωση της Ελλάδας.....	21
2.1 Η αξιολόγηση των σχολικών μονάδων από τη μεταπολίτευση μέχρι σήμερα	24
Κεφάλαιο 3 Μεθοδολογία	30
3.1 Σκοπός και στόχοι	30
3.2 Μεθοδολογία ανάλυσης.....	30
Κεφάλαιο 4. Η αξιολόγηση των σχολικών μονάδων στην Ελλάδα και σε άλλες χώρες..	32
4.1 Η αξιολόγηση των σχολικών μονάδων στην Ελλάδα	32
4.1.1 Χαρακτηριστικά ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος και μέτρα διασφάλισης ποιότητας.....	33
4.1.2 Είδη αξιολόγησης σχολικής μονάδας, εξωτερική ή εσωτερική αξιολόγηση ή συνδυασμός τους.....	34
4.1.3 Σκοποί και στόχοι της αξιολόγησης.....	36
4.1.4 Περιοδικότητα αξιολόγησης	37
4.1.5 Φορείς αξιολόγησης	37
4.1.6 Κριτήρια, δείκτες αξιολόγησης και διαδικασία	37
4.1.7 Αξιοποίηση αποτελεσμάτων αξιολόγησης	40
4.2 Η αξιολόγηση των σχολικών μονάδων στη Φινλανδία.....	41

4.2.1 Χαρακτηριστικά φινλανδικού εκπαιδευτικού συστήματος.....	42
4.2.2 Είδη αξιολόγησης σχολικής μονάδας.....	44
4.2.3 Σκοποί και στόχοι της αξιολόγησης.....	45
4.2.4 Φορείς αξιολόγησης	45
4.2.5 Κριτήρια, δείκτες αξιολόγησης και διαδικασία	45
4.2.6 Αξιοποίηση αποτελεσμάτων αξιολόγησης	47
4.3 Η αξιολόγηση των σχολικών μονάδων στην Κύπρο.....	47
4.3.1 Χαρακτηριστικά κυπριακού εκπαιδευτικού συστήματος.....	48
4.3.2 Είδη αξιολόγησης σχολικής μονάδας.....	50
4.3.3 Σκοποί και στόχοι της αξιολόγησης.....	51
4.3.4 Περιοδικότητα αξιολόγησης.....	51
4.3.5 Φορείς αξιολόγησης	53
4.3.6 Κριτήρια, δείκτες αξιολόγησης και διαδικασία	54
4.3.7 Αξιοποίηση αποτελεσμάτων αξιολόγησης	55
Κεφάλαιο 5 Σύγκριση των τριών εκπαιδευτικών συστημάτων όσον αφορά την αξιολόγηση των σχολικών μονάδων	57
Κεφάλαιο 6 Συμπεράσματα	62
Βιβλιογραφία.....	64
Νομοθεσία.....	66

Περίληψη

Η συγκεκριμένη διπλωματική εργασία έχει ως αντικείμενο ανάλυσης την αξιολόγηση των εκπαιδευτικών μονάδων και πιο συγκεκριμένα την αυτοαξιολόγηση των σχολικών μονάδων της Ελλάδας, της Κύπρου και της Φιλανδίας. Σε πρώτο στάδιο γίνεται ανάλυση της έννοιας της αξιολόγησης, της εσωτερικής αξιολόγησης των σχολικών μονάδων, αναδεικνύεται η πολυδιάστατη πλευρά της και όσοι εμπλέκονται στη συγκεκριμένη διαδικασία. Στη συνέχεια, γίνεται ιστορική αναδρομή για το θεσμό της αυτοαξιολόγησης στη χώρα μας, η πιλοτική εφαρμογή του και η συμμετοχή των σχολικών μονάδων σε αυτή. Σε δεύτερο στάδιο αναλύεται με βάση συγκεκριμένους άξονες η αυτοαξιολόγηση των σχολικών μονάδων έτσι όπως εφαρμόζεται στη χώρα μας, στην Κύπρο και στη Φιλανδία. Ο σκοπός της εργασίας είναι να εντοπιστούν διαφορές και ομοιότητες ανάμεσα στις τρεις χώρες και βέβαια με την ανάλυση των συμπερασμάτων να αξιοποιηθούν τα αποτελέσματα προς την κατεύθυνση της βελτίωσης του θεσμού της αξιολόγησης των εκπαιδευτικών μονάδων της χώρας μας. Η μεθοδολογία της βιβλιογραφικής ανασκόπησης επιτρέπει αφενός να βγουν χρήσιμα συμπεράσματα γύρω από τη διαδικασία της αυτοαξιολόγησης και αφετέρου να εξαχθούν πρακτικές χρήσιμες για εφαρμογή σε ένα συγκεκριμένο πλαίσιο και εκπαιδευτικό σύστημα.

Λέξεις-κλειδιά

αξιολόγηση, αυτοαξιολόγηση, εσωτερική αξιολόγηση, εξωτερική αξιολόγηση, σχολικές μονάδες, φορείς, εκπαιδευτικό σύστημα

Abstract

The specific diplomatic work has as its object of analysis the evaluation of the educational units and more specifically the self-evaluation of the school units of Greece, Cyprus and Finland. In the first stage, the concept of evaluation, the internal evaluation of school units, is analyzed, its multidimensional side and those involved in the specific process are highlighted. Then, there is a historical review of the institution of self-evaluation in our country, its pilot application and the participation of school units in it. In a second stage, the self-evaluation of school units as applied in our country, Cyprus and Finland is analyzed based on seven axes. The purpose of the work is to identify differences and similarities between the three countries and of course with the analysis of the conclusions to use the results in the direction of improving the institution of the evaluation of the educational units of our country. The methodology of the bibliographic review allows, on the one hand, to draw useful conclusions about the process of self-evaluation and, on the other hand, to extract useful practices for application in a specific context and educational system.

Keywords

evaluation, self-evaluation, internal evaluation, external evaluation, school units, agencies, educational system

Εισαγωγή

Η συγκεκριμένη διπλωματική εργασία μελετά το ισχύον σύστημα αξιολόγησης των εκπαιδευτικών μονάδων πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ελλάδα συγκριτικά με το ίδιο σύστημα άλλων δύο ευρωπαϊκών κρατών. Πρόκειται για μια συγκριτική μελέτη που επιχειρεί να εντοπίσει ομοιότητες και διαφορές και να παρουσιάσει προσεγγίσεις και διαφορετικές πρακτικές στο πολυδιάστατο και πολυσύνθετο σύστημα της αξιολόγησης των σχολικών μονάδων.

Τη σήμερον ημέρα, η αυτοαξιολόγηση των σχολικών μονάδων έχει αναδειχθεί ως μια δημοφιλής προσέγγιση για την ενίσχυση της σχολικής βελτίωσης. Αυτή η μορφή αξιολόγησης περιλαμβάνει συστηματικές, συλλογικές και συμμετοχικές διαδικασίες που οργανώνονται από τους ίδιους τους ενδιαφερόμενους φορείς της σχολικής μονάδας. Κεντρικό στοιχείο αυτής της προσέγγισης είναι η αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου, με τον σχεδιασμό και τη δράση για βελτίωση να θεωρούνται απαραίτητες διαδικασίες. Η γνώση που αποκτάται μέσω της αυτοαξιολόγησης αντιμετωπίζει τις εσωτερικές σχολικές ανάγκες, εντοπίζει προβλήματα και καθοδηγεί τις απαραίτητες παρεμβάσεις, ενώ κρίνεται αναγκαία η συμμετοχή όλων των εκπαιδευτικών στην διαδικασία αξιολόγησης, καθώς επιφέρει ενίσχυση στα κίνητρά τους (Κασωτάκης, 2018).

Η αυτοαξιολόγηση της σχολικής μονάδας είναι μια ολοκληρωμένη, συστηματική και μεθοδική καταγραφή δραστηριοτήτων και αποτελεσμάτων που σχετίζονται με το σχολείο. Αυτή η διαδικασία επιτρέπει τον εντοπισμό των δυνατοτήτων του σχολείου και των περιοχών που χρήζουν βελτίωσης, με βάση τις προγραμματισμένες κινήσεις προόδου (Πασιαρδής & Πασιαρδή, 2006). Μέσα στη σχολική κοινότητα, υπάρχει μια μέθοδος αξιολόγησης που στοχεύει στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας, στην αναγνώριση της σχετικής ανεξαρτησίας των σχολείων και στην ενδυνάμωση των εκπαιδευτικών στο ρόλο τους. Η αξιολόγηση των εκπαιδευτικών πρακτικών εντός του σχολείου είναι μια διαρκής και ολοκληρωμένη διαδικασία που είναι περίπλοκα συνυφασμένη με τη λειτουργία του ιδρύματος.

Η αξιολόγηση αποτελεί ένα από τα πλέον σημαντικά και διαχρονικά επίκαιρα θέματα που απασχολεί όλη την πολιτική και εκπαιδευτική κοινότητα ταυτόχρονα για διαφορετικούς βέβαια λόγους. Ένα ζήτημα που προτάσσεται ως αναγκαίο όχι μόνο σε εθνικό αλλά και σε διεθνές επίπεδο για την αποτελεσματικότητα των εκπαιδευτικών οργανισμών.

Στην Ελλάδα η αξιολόγηση των εκπαιδευτικών μονάδων κατά την τελευταία δεκαετία οργανώνεται συστηματικά με την προώθηση και άλλων μέτρων διασφάλισης ποιότητας και

διαφάνειας. Οι αντιδράσεις που προκάλεσε η εισαγωγή όλων αυτών των μέτρων υπήρξαν σφοδρές. Κάποιοι είχαν σημαντικές ενστάσεις ωστόσο η πιλοτική εφαρμογή του μέτρου ανέδειξε τις θετικές πλευρές της διαδικασίας αλλά βέβαια και τα σημεία που χρήζουν βελτίωσης. Υπό αυτή την έννοια έχει ενδιαφέρον να δει κανείς τι ισχύει σε άλλα ευρωπαϊκά κράτη και αν ενδεχομένως θα μπορούσαν να εξαχθούν καλύτερες πρακτικές για μια πιο ουσιαστική και παραγωγική αυτοαξιολόγηση των σχολικών μονάδων.

Στην παρούσα διπλωματική εργασία επιλέχθηκαν τρία ευρωπαϊκά κράτη (Ελλάδα, Κύπρος, Φινλανδία) με σκοπό να μελετηθεί διεξοδικά ο τρόπος με τον οποίο γίνεται η αυτοαξιολόγηση των σχολικών μονάδων. Η επιλογή των κρατών έγινε με το σκεπτικό να συγκροτηθεί ένα όσο γίνεται πιο αντιπροσωπευτικό δείγμα, ώστε να τεθεί σε αντιπαραβολή με το ελληνικό σύστημα.

Η συγκεκριμένη εργασία έχει σκοπό να παρουσιάσει μια μελέτη σύγκρισης με συγκεκριμένα κριτήρια, να αναπτύξει έναν προβληματισμό, να εξετάσει όλες τις πτυχές και τις εκφάνσεις της αξιολογικής διαδικασίας. Τέλος, να διερευνηθεί ο τρόπος αξιολόγησης των εκπαιδευτικών μονάδων με δεδομένο ότι συμβάλλει στην αναβάθμιση της εικόνας και του κύρους μιας σχολικής μονάδας βοηθώντας την να εξελιχθεί παράλληλα με την εξέλιξη των εκπαιδευτικών της μονάδας αυτής.

Στο πρώτο κεφάλαιο της διπλωματικής εργασίας προσεγγίζεται η έννοια της αξιολόγησης ώστε να αναδειχθεί η σημασία της, ο ρόλος που φαίνεται να επιτελεί (μηχανισμός ελέγχου αλλά και ανατροφοδότησης) και οι ποικίλες μορφές που μπορεί να προσλάβει ανάλογα με το που εστιάζει. Όλα αυτά κάνουν ξεκάθαρη την πολυδιάστατη μορφή της και τον καθοριστικό ρόλο που καλείται να παίζει στις σχολικές μονάδες.

Στο δεύτερο κεφάλαιο γίνεται προσπάθεια να αναδειχθούν οι σύγχρονες μορφές αυτοαξιολόγησης των σχολικών μονάδων, ο σκοπός και ο στόχος τον οποίο θέτουν και βέβαια γίνεται διεξοδική αναφορά στην εσωτερική και εξωτερική μορφή της αξιολόγησης των σχολικών μονάδων μέσα σε ένα γενικότερο πλαίσιο αναφοράς.

Στο τρίτο κεφάλαιο γίνεται μια ιστορική αναδρομή του θεσμού της αξιολόγησης, από τα πρώτα χρόνια που ξεκίνησε να εφαρμόζεται πιλοτικά μέχρι και τον τελευταίο νόμο που πλέον καθιστά τη διαδικασία υποχρεωτική κάθε χρόνο για όλες τις σχολικές μονάδες.

Στο τέταρτο κεφάλαιο παρουσιάζεται αναλυτικά η μέθοδος η οποία εφαρμόστηκε για να γίνει η συγκέντρωση των δεδομένων κάθε χώρας με βάση συγκεκριμένους άξονες και κριτήρια.

Στο πέμπτο, έκτο και έβδομο κεφάλαιο γίνεται η ανάλυση των αξόνων για την αξιολόγηση των σχολικών μονάδων της Ελλάδας, της Κύπρου και της Φινλανδίας αντίστοιχα.

Τα κριτήρια πάνω στα οποία γίνεται η ανάλυση είναι τα χαρακτηριστικά εκπαιδευτικού συστήματος, τα είδη αξιολόγησης σχολικής μονάδας, οι σκοποί και στόχοι της αξιολόγησης, η περιοδικότητα αξιολόγησης, οι φορείς αξιολόγησης, τα κριτήρια, δείκτες αξιολόγησης και διαδικασία και τέλος η αξιοποίηση αποτελεσμάτων αξιολόγησης.

Στο έβδομο και τελευταίο κεφάλαιο της εργασίας εξάγονται συμπεράσματα και διατυπώνονται σκέψεις και προβληματισμοί που απορρέουν από την συγκριτική μελέτη των συμπερασμάτων της έρευνας .

Κεφάλαιο 1 Η Εκπαιδευτική Αξιολόγηση

1.1. Η αξιολόγηση ως έννοια και λογική

Σε ευρύ επίπεδο, δεν υπάρχει τομέας της ανθρώπινης δραστηριότητας από τον οποίο να απουσιάζει η έννοια ή η διαδικασία της αξιολόγησης είτε σε επίσημη (τυπική) είτε σε ανεπίσημη (άτυπη) μορφή. Κάθε ανθρώπινη δραστηριότητα, είτε αποτελεί μια κοινή προσπάθεια από την καθημερινή ζωή είτε αυτή παίρνει οργανωμένη και συστηματική μορφή, ενέχει το στοιχείο της αξιολόγησης. Με την έννοια αυτή, η αξιολόγηση, ως ένα αυτονόητο και εκ των πραγμάτων επιβεβλημένο κοινωνικό φαινόμενο που συνδέεται με την οποιαδήποτε ατομική ή συλλογική δραστηριότητα και βέβαια με το αποτέλεσμά της, συνιστά βασικό, καθοριστικό και αναπόσπαστο στάδιο κάθε οργανωμένης και συστηματικής διαδικασίας, την οποία χαρακτηρίζει πρωταρχικά ο σχεδιασμός, ο προγραμματισμός και στη συνέχεια η πραγμάτωσή του. Μέσα από την οργανωμένη αξιολόγηση επιδιώκεται να διαπιστωθεί, κατά κύριο λόγο, ο βαθμός επίτευξης του αρχικά σχεδιασμένου στόχου, συνακόλουθα να εντοπισθούν οι παράμετροι εκείνες που παρεμποδίζουν την πραγματοποίησή του και τελικά να οδηγηθεί η διαδικασία στην ανατροφοδότησή της (Καψάλης & Χανιωτάκης, 2011). Η διαπίστωση αυτή οδηγεί στη γενική παραδοχή ότι η αξιολόγηση είναι μία διαδικασία που έδινε το παρόν, συνεχίζει να το δίνει και θα το δίνει και στο μέλλον σε όλους τους ανθρώπινους τομείς.

Ωστόσο, οι ειδικοί του φαινομένου της αξιολόγησης διαφοροποιούνται, ως έναν βαθμό, ως προς τον ορισμό της έννοιας. Τόσο στη διεθνή όσο και την ελληνική βιβλιογραφία μπορεί κανείς να διαπιστώσει ορισμένες διαφοροποιήσεις. Από μια γενική σκοπιά η «αξιολόγηση» εκλαμβάνεται ως «ο καθορισμός της αξίας ενός προσώπου, πράγματος, ενέργειας και κατάστασης ή η απόδοση μιας ιδιότητας, ως προϊόν σύγκρισης, με κάτι άλλο, με βάση συγκεκριμένα κριτήρια» (Κασσωτάκης, 1989). Από μια πιο ειδική οπτική, «αξιολόγηση» είναι μια εξειδικευμένη διαδικασία με την οποία αποκαλύπτονται προβλήματα και δυσκολίες στην σχολική μονάδα ενώ ταυτόχρονα δημιουργούνται οι προδιαγραφές για τις λύσεις αυτών (Δημητρόπουλος, 1999). Τη θεώρηση αυτή έρχεται να συμπληρώσει και ο ορισμός που επιχειρεί ο Καψάλης (2011), ο οποίος τονίζει ότι η αξιολόγηση είναι «μία διαδικασία κατά την οποία αποδίδουμε μία αξία σε κάτι σύμφωνα με συγκεκριμένα κριτήρια που χρησιμοποιούμε.

Η αξιολόγηση προϋποθέτει τη μέτρηση, κατά την οποία καθορίζεται το ποσοτικό μέγεθος ενός πράγματος με βάση μια δεδομένη μονάδα μέτρησης. Από την πλευρά της η μέτρηση προϋποθέτει την εξέταση, τη συλλογή δηλαδή στοιχείων στα οποία θα στηριχτεί η

μέτρηση και καταλήγει στην έκφραση του αποτελέσματος». Με βάση αυτή την οπτική η έννοια της αξιολόγησης συνδέεται στενά με την έννοια της μέτρησης σε μία σχέση αλληλεπίδρασης, εφόσον η μέτρηση γίνεται με κάποιον σκοπό αξιολόγησης και η αξιολόγηση κάποιου σκοπού απαιτεί ανάλογη κλίμακα μέτρησης (Καψάλης & Χανιωτάκης, 2011).

Από μια συνθετική οπτική των ορισμών, η αξιολόγηση αποβλέπει να προσδιορίσει, όσο πιο συστηματικά, έγκυρα, αξιόπιστα και αντικειμενικά γίνεται, την καταλληλότητα, τη λειτουργικότητα, την αποτελεσματικότητα και το αποτέλεσμα μιας δραστηριότητας σε σχέση με τους στόχους της αλλά και με συγκεκριμένα κριτήρια και συγκεκριμένη μεθοδολογία (Κωνσταντίνου, 2002), ώστε να διαπιστωθεί ο βαθμός επίτευξης του αρχικά σχεδιασμένου στόχου και βεβαίως των παραμέτρων που παρεμπόδισαν την επίτευξή του και στη συνέχεια να ληφθούν τα απαραίτητα μέτρα για την ανατροφοδότηση και συνεπώς τη βελτίωση της αξιολογούμενης δραστηριότητας. Πάντως, η συνολική πορεία της αξιολόγησης και τα επιμέρους στάδιά της διακρίνονται με περισσότερη σαφήνεια στις οργανωμένες και ιδιαίτερα σημαντικές ανθρώπινες δραστηριότητες, για τις οποίες πρόκειται να δαπανηθούν αυξημένα χρηματικά ποσά, να απασχοληθεί μεγάλο ανθρώπινο δυναμικό και των οποίων το αποτέλεσμα θα έχει καθοριστικές επιπτώσεις στη ζωή πολλών ανθρώπων. Η διαδικασία αυτών των σταδίων αφορά, κατά κανόνα, συλλογικές ανθρώπινες προσπάθειες που αναλαμβάνονται από κρατικούς ή μη φορείς. Μια τέτοια, μεγάλης εμβέλειας, κοινωνική προσπάθεια είναι και η οργάνωση και λειτουργία του εκπαιδευτικού συστήματος (Καψάλης & Χανιωτάκης, 2011).

Σε κάθε περίπτωση, ο έλεγχος της επίτευξης των σχεδιασμένων στόχων, καθώς και ο έλεγχος των παραγόντων που ενδέχεται να εμποδίζουν την επίτευξη των στόχων αυτών, εφαρμόζεται σε οικονομικό, πολιτικό, εκπαιδευτικό και γενικά κοινωνικό επίπεδο. Η αξιολόγηση, επομένως, ως οργανωμένη και συστηματική διαδικασία, κάνει εμφανώς αισθητή την παρουσία της στη σημερινή κοινωνική πραγματικότητα και ιδιαίτερα ως αναγκαία πολιτική διαφόρων διεθνών οργανισμών και πολυεθνικών μορφωμάτων. Την αναγκαιότητα της αξιολόγησης τονίζουν τόσο η Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε.) όσο κι ο Ο.Ο.Σ.Α. Ειδικότερα, η Ε.Ε από το 2010 υποστηρίζει ότι η αξιολόγηση είναι μία συστηματική διαδικασία, με στόχους, αυστηρό σχεδιασμό, προσδιορισμένες τεχνικές και αποτελέσματα, που μπορούν να αναπαραχθούν από τον οποιοδήποτε αξιολογητή που χρησιμοποιεί τις ίδιες μεθόδους και δεδομένα. Η αξιολόγηση οφείλει να προσαρμόζεται στις ανάγκες των χρηστών, να απαντά σε σημαντικότερες υποθέσεις, σε συνδυασμό με την καταλληλότερη σαφήνεια, αποδοτικότητα και αποτελεσματικότητα και να παρέχει χρήσιμες πληροφορίες στα κέντρα αποφάσεων,

λαμβάνοντας υπόψη τις πολιτικές συγκυρίες και τους διαθέσιμους πόρους (Παμουκτσόγλου, 2003). Στο σημείο αυτό κρίνουμε σκόπιμο να αναφέρουμε και την άποψη του Βεργίδη (2010), ο οποίος καθορίζει τα κριτήρια εφαρμογής της αξιολόγησης σε θεωρητικό επίπεδο. Σύμφωνα, λοιπόν, με το συγκεκριμένο ερευνητή, η αξιολόγηση είναι μία ερευνητική δραστηριότητα που διακρίνεται από διεπιστημονική προσέγγιση και προϋποθέτει τη συγκρότηση διεπιστημονικής ερευνητικής ομάδας, εφαρμόζει δε θεωρίες, μεθόδους και τεχνικές των κοινωνικών επιστημών και αποτελεί σημαντικό εργαλείο λήψης αποφάσεων. Κλείνοντας την ενότητα αυτή, οφείλουμε να τονίσουμε ότι οι διεθνείς κοινωνικοπολιτικές εξελίξεις των τελευταίων δεκαετιών και η επικράτηση των κανόνων της αγοράς, έχουν ως αποτέλεσμα την εντατικοποίηση της εργασίας, τη συρρίκνωση της αυτονομίας και την ανάγκη συνεχούς προσαρμογής της κοινωνίας σε νέα δεδομένα. Οι όροι ανταγωνισμός, ποιότητα και αποτελεσματικότητα χρησιμοποιούνται συχνά από τους διεθνείς οργανισμούς (π.χ. ΟΟΣΑ). Η λύση που θεωρείται ότι προωθεί τις επιδιώξεις αυτές είναι η αξιολόγηση σε όλους τους τομείς της κοινωνικής δραστηριότητας.

1.2 Ο ρόλος της αξιολόγησης στην εκπαίδευση

Η Εκπαιδευτική Αξιολόγηση είναι μια συστηματική και οργανωμένη διαδικασία κατά την οποία διεργασίες, συστήματα, άτομα, μέσα, πλαίσια ή αποτελέσματα ενός εκπαιδευτικού μηχανισμού εκτιμώνται με βάση προκαθορισμένα κριτήρια ,μέσα και προκαθορισμένους σκοπούς». Η εκπαιδευτική αξιολόγηση προσδιορίζεται ως η «συστηματική διεργασία που αποσκοπεί στην αποτίμηση και στη βελτίωση της αποδοτικότητας και της αποτελεσματικότητας όλων των συνδεδεμένων κρίκων που αποτελούν την πεμπουσία της εκπαίδευσης. Η αξιολόγηση των εκπαιδευομένων, των εκπαιδευτικών, της διδακτικής διαδικασίας, των αναλυτικών προγραμμάτων, των εκπαιδευτικών προγραμμάτων, του εκπαιδευτικού συστήματος στο σύνολο του αποτελούν ορισμένες μόνο εκφάνσεις της εκπαιδευτικής αξιολόγησης» (Παπαγιαννοπούλου, 2021)

Η αξιολόγηση βασίζεται στη σύγκριση του αποτελέσματος με τον στόχο, στην σύγκριση της αρχικής κατάστασης με την τελική βάση κάποιων κριτηρίων. Αποτελεί τον μηχανισμό για τον εκσυγχρονισμό και την ανάπτυξη της εκπαιδευτικής πολιτική. Η σημασία και σπουδαιότητά της εκπαιδευτικής αξιολόγησης είναι πολυεπίπεδη. Στο παιδαγωγικό και διδακτικό επίπεδο η αξιολόγηση των διδακτικών μεθόδων βελτιώνει και ενισχύει την εκπαιδευτική διαδικασία. Στο επικοινωνιακό επίπεδο, η διαδικασία αποτίμησης και αξιολόγησης του έργου της σχολικής μονάδας, δύναται να παρέχει το κατάλληλο υλικό πληροφόρησης και ενημέρωσης προς όλους τους εμπλεκόμενους με την εκπαιδευτική

διαδικασία, γονείς, μαθητές, εκπαιδευτικούς, πολιτεία, αγορά εργασίας όσον αφορά την ποιότητα των προσφερόμενων υπηρεσιών και να υποδείξει όλα τα κατάλληλα μέτρα που πρέπει να ληφθούν, ώστε να επιτευχθεί η ποιοτική βελτίωση και αναβάθμιση των εκπαιδευτικών προγραμμάτων και του εκπαιδευτικού αποτελέσματος (Σαΐτη, 2008)

Στο οικονομικό επίπεδο η αξιολόγηση είναι πολύτιμος βοηθός στην αναζήτηση βέλτιστων τρόπων διαχείρισης των χορηγούμενων πιστώσεων για την εκπαίδευση, ιδιαίτερα σε περιόδους οικονομικής ύφεσης. Στο διοικητικό επίπεδο, η αξιολόγηση κρίνεται αναγκαία για τον εντοπισμό προβλημάτων, την ιεράρχηση στόχων, την ανάδειξη δυνατοτήτων, την αξιοποίηση ερευνητικών προσπαθειών της επιστημονικής κοινότητας, την αξιολόγηση του εκπαιδευτικού σχεδιασμού, την αποτίμηση του εκπαιδευτικού έργου και τον επανασχεδιασμό του». Σε στρατηγικό επίπεδο και επίπεδο αποφάσεων, η εκπαιδευτική κοινότητα με την αξιολόγηση έχει σαφές μέτρο σύγκρισης προόδου της σχολικής μονάδας ,γνώση της κατάστασης του σήμερα και του σχεδιασμού του μέλλοντος. Επομένως, η αξιολόγηση αποτελεί το απαραίτητο εργαλείο εκσυγχρονισμού συνολικά της εκπαίδευσης.

Σχετικές θεωρητικές προσεγγίσεις αναδεικνύουν τη θέση ότι η αξιολόγηση ως θεσμός θεωρείται αναπόσπαστο μέρος όχι μόνο της εκπαιδευτικής διαδικασίας αλλά και της εκπαιδευτικής πολιτικής κάθε εκπαιδευτικού και κοινωνικού συστήματος και αφορά την εκπαιδευτική πραγματικότητα της εκάστοτε κοινωνίας. Η έννοια της αξιολόγησης στην εκπαίδευση και η αντίστοιχη διαδικασία αναπτύχθηκαν και καθιερώθηκαν στις διάφορες χώρες σχεδόν ταυτόχρονα με την ανάπτυξη των συστημάτων εκπαίδευσης. Αυτό αποτελεί και τον βασικό λόγο που η αξιολόγηση αποκαλείται εκπαιδευτική αξιολόγηση ή αξιολόγηση στην εκπαίδευση.

Η αξιολόγηση είχε αρχικά ως αντικείμενο την αξιολόγηση των μαθητών. Για πολλά χρόνια, ο κυριότερος προβληματισμός των εκπαιδευτικών και γενικά των εμπλεκόμενων αφορούσε την ανάπτυξη αντικειμενικών μεθόδων για τη διαπίστωση και τη μέτρηση των γνώσεων που αποκτώνται στη σχολική μονάδα. Το θέμα αυτό, όμως, όπως είναι γνωστό στους ειδικούς, και στη σημερινή εποχή εξακολουθεί να μη θεωρείται οριστικά λυμένο, παρά τη σημαντική πρόοδο που έχει επιτευχθεί. Το δεύτερο θέμα, που απασχόλησε τους αρμόδιους των διάφορων χωρών είναι η αξιολόγηση των εκπαιδευτικών ως βασικών συντελεστών της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Ωστόσο, η έννοια της αξιολόγησης στην εκπαίδευση είναι ευρεία και καλύπτει ένα μεγάλο φάσμα διαδικασιών με κοινό χαρακτηριστικό τη διερεύνηση, αποτίμηση ή εκτίμηση και καταγραφή ποιοτικών ή ποσοτικών μεγεθών της εκπαίδευσης, (Κωνσταντίνου, 2013). Κατά συνέπεια, η αξιολόγηση είναι μια πολυδιάστατη και σύνθετη διαδικασία, η οποία αξιοποιεί διάφορα επιστημονικά

πεδία. Τις τελευταίες δεκαετίες οι σύγχρονες τάσεις στην εκπαίδευση οδήγησαν στην εξέλιξη της εκπαιδευτικής αξιολόγησης, η οποία αποτέλεσε νέο επιστημονικό πεδίο. Πώς, όμως, οριοθετείται η εκπαιδευτική αξιολόγηση; Σε ποιους τομείς του εκπαιδευτικού έργου απευθύνεται και ποιο είναι το περιεχόμενό της;

Αξιολόγηση είναι η συστηματική συλλογή πληροφοριών, απαραίτητων για τη λήψη έγκυρων αποφάσεων σχετικά με την επιλογή, υιοθέτηση, κρίση και τροποποίηση διαφόρων εκπαιδευτικών μεθόδων και διαδικασιών». Η εκπαιδευτική αξιολόγηση είναι το σύνολο των οργανωμένων και συστηματικών διαδικασιών που στοχεύουν στην αποτίμηση και τον προσδιορισμό της πορείας των αποτελεσμάτων όλων των παραγόντων της εκπαιδευτικής διαδικασίας, βιβλίων, προγραμμάτων, μεθόδων, υποδομής, μαθητών και εκπαιδευτικών, τον ορισμό έχει δώσει ο Κασσωτάκης (2011) ο οποίος, βέβαια, συνδέει την αξιολογική διαδικασία με το ευρύτερο πλαίσιο στο οποίο συντελείται και σύμφωνα με τον οποίο: ο όρος αξιολόγηση χρησιμοποιείται για να δηλώσει τη διαδικασία ελέγχου της καταλληλότητας, λειτουργικότητας ή αποτελεσματικότητας όλων των παραγόντων της εκπαιδευτικής διαδικασίας, των προϊόντων της και των διασυνδέσεων του εκπαιδευτικού συστήματος με το ευρύτερο κοινωνικό και οικονομικό σύστημα. Επομένως, σύμφωνα με τα παραπάνω, όταν γίνεται λόγος για εκπαιδευτική αξιολόγηση θα πρέπει να θεωρείται ότι πρόκειται για το σύνολο των συντελεστών ενός εκπαιδευτικού συστήματος και όχι για μεμονωμένους παράγοντές του. Κατά το Δημητρόπουλο (1991) η εκπαιδευτική αξιολόγηση στηρίζεται στη σχέση της έκβασης μιας εκπαιδευτικής προσπάθειας με τους σκοπούς, δηλαδή, κατ' αυτόν, ως εκπαιδευτική αξιολόγηση θεωρείται «η συστηματική και οργανωμένη διαδικασία κατά την οποία διεργασίες, συστήματα, άτομα, μέσα, πλαίσια ή αποτελέσματα ενός εκπαιδευτικού μηχανισμού εκτιμώνται με βάση προκαθορισμένα κριτήρια και μέσα και προκαθορισμένους σκοπούς» (Κωνσταντίνου, 2013).

Σύμφωνα με την παράθεση των παραπάνω ορισμών αλλά και με άλλες σχετικές προσεγγίσεις, διαπιστώνει κανείς ότι η έννοια της εκπαιδευτικής αξιολόγησης είναι σύνθετη και πολυδιάστατη. Η πληθώρα των παρεμφερών όρων, που κατά καιρούς έχουν χρησιμοποιηθεί, εκφράζουν κάθε φορά συγκεκριμένες πτυχές αξιολογικών προσπαθειών. Όροι όπως μέτρηση, εκτίμηση, βαθμολόγηση, εξέταση, δοκιμασία (τεστ) χρησιμοποιήθηκαν και χρησιμοποιούνται για την αποτύπωση και διαπίστωση επιδόσεων και επιτευγμάτων σε θέματα περιορισμένης έκτασης και για συγκεκριμένες χρονικές στιγμές. Η δυσκολία στον καθορισμό ενός μόνου, καθολικά αποδεκτού ορισμού οφείλεται αφενός στη σχετικά πρόσφατη ανάπτυξη της αξιολόγησης ως ξεχωριστής επιστημονικής περιοχής και αφετέρου στην ανάγκη της να χρησιμοποιεί μεθόδους και εργαλεία άλλων επιστημών (Μαθηματικά,

Ψυχολογία, Παιδαγωγική). Έτσι δικαιολογείται, στην προσπάθεια να συγκεραστούν όλες οι παράμετροι που τη χαρακτηρίζουν, η ύπαρξη πολλών ορισμών της εκπαιδευτικής αξιολόγησης.

Στην παρούσα εργασία με τον όρο εκπαιδευτική αξιολόγηση θα εννοούμε συνοπτικά τη συστηματική και οργανωμένη διαδικασία, κατά την οποία θα εκτιμώνται συγκεκριμένα μεγέθη της εκπαίδευσης με βάση προκαθορισμένους σκοπούς και κριτήρια. Επειδή η απαίτηση για ποιότητα και αποτελεσματικότητα από τα σύγχρονα εκπαιδευτικά συστήματα εμβάθυνε περισσότερο το περιεχόμενο και τη θεματική της εκπαιδευτικής αξιολόγησης και συνεπώς η τάση για ουσιαστική αποκέντρωση των εκπαιδευτικών ζητημάτων και ο βαθμός ενδιαφέροντος της κοινωνίας για το αγαθό της εκπαίδευσης, δίνουν νέα δυναμική στις αξιολογικές πρακτικές, για τον λόγο αυτό και κλείνοντας την ενότητα αυτή, παρουσιάζουμε αναλυτικά τους σκοπούς της εκπαιδευτικής αξιολόγησης:

Η αξιολόγηση της εκπαίδευσης πρέπει:

- να συμβάλλει στη διεύρυνση της γνώσης για το επιτελούμενο σε κάθε εκπαιδευτική μονάδα έργο,
- να προωθεί διαδικασίες ανάπτυξης των σχολείων και να ενθαρρύνει τις πρωτοβουλίες σε τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο,
- να υποστηρίζει τη λήψη ορθολογικών αποφάσεων και
- να λειτουργεί ως μοχλός βελτίωσης ή αλλαγής των εκπαιδευτικών πρακτικών και γενικότερα του εκπαιδευτικού συστήματος».

Επομένως, ο διακηρυγμένος στόχος της εκπαιδευτικής αξιολόγησης είναι η βελτίωση ή η αλλαγή του εκπαιδευτικού συστήματος, καθώς και η γνώση του επιτελούμενου έργου σε κάθε εκπαιδευτικό σύστημα και ειδικότερα σε κάθε σχολική μονάδα, (Καψάλης & Χανιωτάκης, 2011).

Το αντικείμενο μιας αξιολογικής διαδικασίας μπορεί να είναι έμψυχο (π.χ. στελέχη της εκπαίδευσης, εκπαιδευτικοί, μαθητές) ή άψυχο (π.χ. αναλυτικό πρόγραμμα, υλικοτεχνική υποδομή μια σχολικής μονάδας). Επίσης μπορεί να είναι απλό (π.χ. ένα σχολικό βιβλίο) ή σύνθετο (π.χ. ένα πρόγραμμα σπουδών ενός πανεπιστημιακού τμήματος). Στις περιπτώσεις σύνθετων αντικειμένων αξιολόγησης είναι απαραίτητος ο διαχωρισμός τους σε γενικό αντικείμενο και σε ειδικά αντικείμενα. Τα ειδικά αντικείμενα αποτελούν μέρη ενός συνόλου που ταυτίζεται με το γενικό αντικείμενο (Πετροπούλου, Κασσιμάτη & Ρετάλης, 2015). Για παράδειγμα, αν αξιολογείται συνολικά η τριτοβάθμια εκπαίδευση, τότε αυτή αποτελεί και το

γενικό αντικείμενο, ενώ ειδικά αντικείμενα της μπορεί να οριστούν ένα συγκεκριμένο πανεπιστημιακό ίδρυμα, ή συγκεκριμένες πανεπιστημιακές σχολές ή τμήματα (Πίνακας 2.1).

Αντικείμενα αξιολόγησης	
Έμφυχα (π.χ. διευθυντής εκπαίδευσης, διευθυντής – υποδιευθυντής σχολικής σχολικός σύμβουλος, εκπαιδευτικοί, εκπαιδευόμενοι, διοικητικό προσωπικό, κλπ.)	Αψυχα (π.χ. αναλυτικό πρόγραμμα, πρόγραμμα σπουδών, υλικοτεχνική υποδομή σχολικής μονάδας, εκπαιδευτικό υλικό, σχολικό βιβλίο, κ.λπ.)
Απλά (π.χ. σχολικό βιβλίο)	Σύνθετα (π.χ. πρόγραμμα σπουδών ενός πανεπιστημιακού τμήματος)
Γενικό (π.χ. Εκπαίδευση)	Ειδικά (π.χ. Πρωτοβάθμια – Δευτεροβάθμια – Τριτοβάθμια)

Πίνακας 2.1: Ταξινόμηση αντικειμένων αξιολόγησης

1.3 Η αυτοαξιολόγηση της σχολικής μονάδας

1.3.1 Σκοποί και στόχοι της αυτοαξιολόγησης των σχολικών μονάδων

Σύμφωνα με τους Σολομών (1999), Δημητρόπουλο (1999) και Κουτούζη (1999), η αξιολόγηση ανάλογα με τη θέση που κατέχει ο φορέας που τη διενεργεί σε σχέση με τη σχολική μονάδα μπορεί να διακριθεί σε δύο είδη, την εξωτερική και την εσωτερική, οι οποίες με τη σειρά τους μπορούν να διαιρεθούν σε επιμέρους μορφές. Από αυτές τις δύο η εξωτερική διενεργείται από φορείς-αξιολογητές που δεν ανήκουν στο σχολείο αλλά σε κάποια ανώτερη βαθμίδα διοίκησης. Πιο συγκεκριμένα, η εξωτερική αξιολόγηση πραγματοποιείται από φορείς που τοποθετούνται εκτός σχολείου και ανήκουν στις ανώτερες βαθμίδες της διοίκησης ή αναλαμβάνουν με ανάθεση, διατηρώντας μία θέση σχετικής αυτονομίας ως προς τη διοίκηση, τον ρόλο της αξιολόγησης. Η εσωτερική, αντιθέτως,

διενεργείται από φορείς-αξιολογητές που ανήκουν στη σχολική μονάδα και έχουν άμεση σχέση με το εκπαιδευτικό πρόγραμμα.

Πρωταρχικός σκοπός της σχολικής μονάδας δεν είναι ο έλεγχος, αλλά η διαμόρφωση ενός πλαισίου δράσης από όλους τους παράγοντες της σχολικής μονάδας το οποίο μακροπρόθεσμα θα επιφέρει αλλαγή ή βελτίωση της ποιότητας του έργου που αυτή «παράγει». Στο πλαίσιο αυτό οι εκπαιδευτικοί:

- Ιεραρχούν τις ανάγκες του σχολείου
- Υλοποιούν τις σχεδιασμένες δράσεις
- Σχεδιάζουν παρεμβάσεις – δραστηριότητες
- Κερδίζουν την εμπιστοσύνη και την αναγνώριση κοινωνίας και πολιτείας.

Όπως χαρακτηριστικά αναφέρουν οι Creemers & Kyriakides, (2006), η αποτελεσματικότητα ενός σχολείου διαφαίνεται όταν αφενός αναλαμβάνει δράσεις που αποσκοπούν σε βελτίωση της διδακτικής πράξης και του μαθησιακού περιβάλλοντός του και αφετέρου, αναπτύσσει μηχανισμούς αξιολόγησης τέτοιους ώστε να μπορεί να βελτιώνει συνεχώς την πολιτική του. Εξάλλου «δείκτης υγείας του εκπαιδευτικού συστήματος μιας χώρας αποτελεί η ικανότητα και δυνατότητα των σχολικών κοινοτήτων να χρησιμοποιούν τα εργαλεία της αυτοαξιολόγησης και της αυτοβελτίωσης» (MacBeath, 2001: 21).

1.3.2 Μορφές αξιολόγησης σχολικών μονάδων

1.3.2.1 Η εσωτερική αξιολόγηση ή αυτοαξιολόγηση των σχολικών μονάδων

Η εσωτερική αξιολόγηση, ασκείται από πρόσωπα ή ομάδες προσώπων που εμπλέκονται άμεσα με την εκπαιδευτική διαδικασία και έχει στόχο να βοηθήσει τη Σχολική Μονάδα στην ανάπτυξη εκπαιδευτικών καινοτομιών και στη διαμόρφωση και τη συνεχή ανασυγκρότηση των εκπαιδευτικών πρακτικών. Μορφές της εσωτερικής αξιολόγησης σύμφωνα με τον Σολομών (1999) είναι:

- Η ιεραρχική εσωτερική αξιολόγηση, κατά την οποία, οι ανώτεροι στη διοικητική ιεραρχία της Σχολικής Μονάδας κρίνουν αυτούς που βρίσκονται χαμηλότερα στοχεύει κυρίως στον έλεγχο της υπακοής στον νόμο, στηριζόμενη σε ατομικές, υποκειμενικές κρίσεις. Θεωρείται τροχοπέδη της ανάπτυξης πνεύματος συλλογικότητας της σχολικής μονάδας και αλλαγής του σχολείου γενικότερα.
- Η συλλογική εσωτερική αξιολόγηση ή αυτοαξιολόγηση, η οποία πραγματοποιείται από τους ίδιους τους εκπαιδευτικούς της σχολικής μονάδας έχει στόχο να διεισδύσει στην εκπαιδευτική πραγματικότητα ανιχνεύοντας από μέσα

τις εκπαιδευτικές πρακτικές, συμβάλλοντας έτσι στη βελτίωση της ποιότητας του εκπαιδευτικού έργου.

Η συλλογική εσωτερική αξιολόγηση έχει ορισμένα βασικά πλεονεκτήματα, όπως:

- Ενισχύει το πνεύμα της συλλογικότητας και της συνεργασίας.
- Ευαισθητοποιεί τα άτομα και ενισχύει τη γνώση και την αυτοπεποίθησή τους
- Ενθαρρύνει πρωτοβουλίες και δραστηριότητες.
- Ενισχύει την ικανότητα του εκπαιδευτικού σχεδιασμού για αυτοέλεγχο.
- Καλλιεργεί κλίμα συνευθύνης και αυτοδέσμευσής των εμπλεκομένων.

Παρουσιάζει ορισμένες βασικές αδυναμίες, όπως:

- Δυσκολία υπέρβασης των συγκρούσεων όταν αυτές εμφανίζονται.
- Επικέντρωση σε ανώδυνες πτυχές του σχεδιασμού κατά τις οποίες που δεν ευθύνεται ο εκπαιδευτικός σχεδιασμός.
- Έλλειψη συστηματικότητας στη διαδικασία της αξιολόγησης του εκπαιδευτικού σχεδιασμού.
- Δημιουργία τάσης εσωστρέφειας και δυσκολία σύνδεσής του εκπαιδευτικού σχεδιασμού με άλλους αντίστοιχους.

Στα πλαίσια της ειδικής συνεδρίασης του Συλλόγου Διδασκόντων που λαμβάνει χώρα κατά το πέρας του διδακτικού έτους, συντάσσεται η Έκθεση Εσωτερικής Αξιολόγησης. Η καταληκτική ημερομηνία καταχώρησης της εν λόγω έκθεσης στην ειδική ψηφιακή εφαρμογή του Ι.Ε.Π. είναι η 25η Ιουνίου και περιλαμβάνει:

- Σύντομη αναφορά των χαρακτηριστικών ταυτότητας της σχολικής μονάδας (μαθητικό δυναμικό, στελέχωση, υποδομές, ιδιαίτερα κοινωνικο-οικονομικά χαρακτηριστικά σχολικής μονάδας κλπ)
- Τα αποτελέσματα της αξιολόγησης των τριών λειτουργιών της σχολικής μονάδας με ιδιαίτερη έμφαση στους 14 θεματικούς άξονες εστίασης, αποτυπωμένα με τεκμηριωμένο τρόπο σε 4βάθμια κλίμακα
- Την τεκμηρίωση της εν λόγω αξιολόγησης με επισύναψη των σχετικών τεκμηρίων
- Τα δυνατά και αδύναμα σημεία των τριών λειτουργιών της σχολικής μονάδας
- Τους στόχους βελτίωσης που είχαν προσδιοριστεί στα πλαίσια του Συλλογικού Προγραμματισμού με ιδιαίτερη έμφαση στις προτεραιότητες της σχολικής μονάδας

- Τα κυριότερα αποτελέσματα των υλοποιηθέντων Δράσεων και το βαθμό επίτευξης των τεθέντων στόχων.
- Τις δυσκολίες που παρουσιάστηκαν κατά την εφαρμογή των Δράσεων
- Την ενδεχόμενη ανάδειξη καλών πρακτικών με προτάσεις για αξιοποίησή τους
- Προτάσεις για απαραίτητες επιμορφώσεις
- Προτάσεις περαιτέρω βελτίωσης ή ανάληψης πρωτοβουλιών για το προσεχές σχολικό έτος

1.3.2.2 Η εξωτερική αξιολόγηση των σχολικών μονάδων

Η εξωτερική αξιολόγηση της σχολικής μονάδας τείνει να αντικατασταθεί στα περισσότερα εκπαιδευτικά συστήματα με ένα σύστημα εσωτερικής αξιολόγησης ή σε άλλες περιπτώσεις με ένα συνδυασμό της εσωτερικής με την εξωτερική αξιολόγηση. Στις χώρες όπου εξακολουθεί να εφαρμόζεται η εξωτερική αξιολόγηση παρουσιάζονται δύο βασικές τάσεις. Η μία έχει βασικό στόχο να βοηθήσει τα σχολεία να γίνουν κέντρα ποιότητας, προσφέροντάς τους βοήθεια στο εγχείρημα της εσωτερικής αξιολόγησης που αναλαμβάνουν. Η δεύτερη τάση, όμως, στοχεύει στον έλεγχο του βαθμού στον οποίο κάθε σχολείο ευθυγραμμίζεται με κριτήρια που έχουν θέσει άλλοι γι' αυτό (Eurydice, 2004).

Ο συνδυασμός εσωτερικής και εξωτερικής αξιολόγησης της σχολικής μονάδας μπορεί να πάρει σύμφωνα με τον Alvik (1997) τρεις μορφές:

α) Παράλληλη μορφή. Το σχολείο και η εξωτερική ομάδα αξιολόγησης διενεργούν ξεχωριστά τις αξιολογήσεις τους. Έπειτα μπορούν να αντιπαραβάλουν τα αποτελέσματα της καθεμιάς και να εξάγουν συμπεράσματα.

β) Διαδοχική μορφή. Η σχολική μονάδα διενεργεί εσωτερική αξιολόγηση και στη συνέχεια η ομάδα της εξωτερικής αξιολόγησης χρησιμοποιεί τα αποτελέσματα της εσωτερικής αξιολόγησης ως βάση για τη δική της αξιολόγηση ή το αντίστροφο.

γ) Συνεργατική μορφή. Οι δύο ομάδες (εξωτερικής και εσωτερικής αξιολόγησης) συζητούν τη διαδικασία της αξιολόγησης και διαπραγματεύονται τα κριτήρια ποιότητας που θα χρησιμοποιηθούν, λαμβάνοντας υπόψη τα διαφορετικά κίνητρα που τις ωθούν στην αξιολόγηση, όπως και τις διαφορετικές οπτικές γωνίες από τις οποίες μπορούν να εξετάσουν τη σχολική μονάδα.

Η συνύπαρξη εσωτερικής και εξωτερικής αξιολόγησης μπορεί να έχει θετικά αποτελέσματα, αφού μέσα από την αλληλεπίδρασή τους οι δύο αξιολογήσεις μπορούν να εμπλουτιστούν αμοιβαία και ταυτόχρονα να αυξηθεί η εγκυρότητα των αποτελεσμάτων τους.

Το σημείο ισορροπίας ανάμεσα στην εσωτερική και την εξωτερική αξιολόγηση εξαρτάται από τον βαθμό αποκέντρωσης του εκπαιδευτικού συστήματος.

Η εξωτερική αξιολόγηση πραγματοποιείται από φορείς που τοποθετούνται εκτός σχολείου και ανήκουν σε ανώτερες βαθμίδες της διοίκησης (Σαΐτη,2008). Δίνεται έμφαση στην αποτίμηση και την κρίση του εκπαιδευτικού έργου με κριτήρια που έχει ορίσει η κεντρική εκπαιδευτική διοίκηση που αποτελεί και τον κύριο αποδέκτη των αποτελεσμάτων της αξιολόγησης. Επειδή ο αξιολογητής δεν ανήκει στη σχολική μονάδα, προσδίδει στην κρίση του την αξία του αντικειμενικού αξιολογητή (Καραλής,2006).

Κεφάλαιο 2 Οι σύγχρονες διεθνείς τάσεις στην αξιολόγηση των σχολικών μονάδων και η περίπτωση της Ελλάδας

Η αξιολόγηση των εκπαιδευτικών μονάδων ανήκε παλαιότερα στην αρμοδιότητα των υψηλόβαθμων στελεχών της εκπαίδευσης. Για μεγάλο χρονικό διάστημα το κύριο βάρος της εστιαζόταν στις ατομικές αξιολογήσεις των διδασκόντων, υπό τη μορφή της επιθεώρησης, στον έλεγχο των επιδόσεων των μαθητών και στην εξακρίβωση της συμμόρφωσης των σχολείων στην ισχύουσα νομοθεσία και στους επίσημους κανονισμούς. Η τακτική αυτή αφορούσε πολύ λίγο έως καθόλου τη λειτουργία του σχολείου ως ενιαίας συλλογικής οντότητας, τη σφαιρική αποτίμηση του παραγόμενου εκπαιδευτικού έργου και την εκτίμηση της συμβολής των επιμέρους συντελεστών του στην πραγματοποίησή του (Κασσωτάκης,2016).

Κατά το τελευταίο τέταρτο του 20ου αιώνα, η έμφαση άρχισε να μετατοπίζεται από την αξιολόγηση των μεμονωμένων εκπαιδευτικών στη συνολική αποτίμηση της οργάνωσης και της λειτουργίας της σχολικής μονάδας και στη συστηματική αξιολόγηση των εισροών και των εκροών της. Η παραπάνω τάση ενισχύθηκε τις τελευταίες ιδιαίτερα δεκαετίες, με επιταχυνόμενο μάλιστα ρυθμό. Πολλές ευρωπαϊκές χώρες, εναρμονιζόμενες προς το ρεύμα των σύγχρονων αντιλήψεων για την αξιολόγηση του σχολείου και του διδακτικού προσωπικού, αναμόρφωσαν στα τέλη του περασμένου αιώνα ή στις αρχές του τρέχοντος τα συστήματα αξιολόγησης των εκπαιδευτικών τους συστημάτων (Estimate, 2007). Ανάλογη τάση υπήρξε και σε άλλα μέρη του κόσμου (π.χ. στις Ασιατικές χώρες, στις Η.Π.Α. στον Καναδά, στην Αυστραλία και αλλού. Για τον καλύτερο, μάλιστα, συντονισμό και την αποτελεσματικότερη εφαρμογή των διαδικασιών αξιολόγησης των σχολείων και των εκπαιδευτικών έχουν θεσμοθετηθεί σε αρκετές από τις χώρες αυτές είτε ανεξάρτητες αρχές, με πολλαπλές σχετικές αρμοδιότητες, είτε ειδικοί επιστημονικοί φορείς που υποβοηθούν το έργο αυτό (Κασσωτάκης, 2016).

Η αύξηση του ενδιαφέροντος για την αξιολόγηση των σχολικών μονάδων, καθώς και του παραγόμενου από αυτές εκπαιδευτικού έργου ενισχύθηκε σημαντικά υπό την επίδραση του κινήματος της εκπαιδευτικής αποκέντρωσης, το οποίο εντάθηκε σε μερικές χώρες κατά τις τελευταίες δεκαετίες. Η τάση αυτή άλλαξε, σε αρκετές περιπτώσεις, το ρόλο που διαδραματίζουν μέχρι πρόσφατα στη διοίκηση, την καθοδήγηση, την εποπτεία και την αξιολόγηση των σχολείων και των εκπαιδευτικών τα κεντρικά όργανα του εκπαιδευτικού συστήματος, καθώς και αυτόν των περιφερειακών και τοπικών οργάνων αλλά και των ίδιων των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων.

Παράλληλα προς όλα αυτά, προωθείται συνεχώς, τα τελευταία χρόνια, η αυτοαξιολόγηση ή εσωτερική αξιολόγηση των σχολείων και ενισχύεται, στις περισσότερες χώρες, ικανοποιώντας πληρέστερα το κυρίαρχο αίτημα του καιρού μας για την ποιοτική αναβάθμιση της εκπαίδευσης, αφού όποια μέτρα κι αν ληφθούν σε επίπεδο εκπαιδευτικού συστήματος, η ποιότητα της εκπαίδευσης εξαρτάται, τελικά, από το τι γίνεται στη σχολική μονάδα και ιδιαίτερα μέσα στη σχολική τάξη. Άρα, η ποιοτική αναβάθμιση της εκπαίδευσης θα προκύψει, τελικά, από το βαθμό στον οποίο οι πρωταγωνιστές όσων διαδραματίζονται στο μικροεπίπεδο της τάξης συνειδητοποιούν τις αδυναμίες τους και αποφασίζουν οι ίδιοι να τις εξαλείψουν ή να τις μειώσουν (Κασσωτάκης, 2016).

Στην περαιτέρω ενίσχυση της σημασίας που αποδίδεται στην εσωτερική αξιολόγηση των σχολείων και στη σταδιακή μετάθεση του κέντρου βάρους από την εξωτερική επιθεώρηση στην αυτοαξιολόγηση, περιλαμβανομένης και αυτής των διδασκόντων, συνετέλεσε, επίσης, η συνειδητοποίηση ότι πολλά προβλήματα δεν μπορούν να αντιμετωπισθούν ικανοποιητικά με ομοιόμορφο τρόπο σε όλες τις περιπτώσεις. Τέτοιου είδους προβλήματα είναι π.χ. οι ενδοσχολικές συγκρούσεις, η αναποτελεσματική σχολική ηγεσία, οι απουσίες εκπαιδευτικών, το χαμηλό ενδιαφέρον των γονέων για το σχολείο, οι παραβατικές συμπεριφορές των μαθητών, ο σχολικός εκφοβισμός (bullying) και άλλα παρόμοια (Κασσωτάκης, 2016).

Άλλη εξέλιξη, η οποία χαρακτηρίζει τις σύγχρονες τάσεις αξιολόγησης των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, είναι η προσέγγισή τους ως «έξυπνων οργανισμών», ως οργανωτικών, δηλαδή, μορφωμάτων που έχουν την ικανότητα να διδάσκονται από τα λάθη τους, τις επιτυχίες ή τις αποτυχίες τους και να αυτοδιορθώνονται. Η τάση αυτή περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, και τη διεύρυνση των δυνατοτήτων τους να χειρίζονται ζητήματα εσωτερικής κυρίως αξιολόγησης και διασφάλισης της ποιότητας του έργου που παράγουν (Van Petegem, 2005).

Στα παραπάνω πρέπει, ακόμη, να προστεθεί η πίεση που ασκείται διεθνώς τις τελευταίες, ιδιαίτερα, δεκαετίες στα εκπαιδευτικά ιδρύματα για την επίτευξη ολοένα και υψηλότερων

στάνταρντ. Για τις σχολικές μονάδες που δεν ανταποκρίνονται στα ισχύοντα στάνταρντ λαμβάνονται διάφορα μέτρα, τα οποία ποικίλλουν από τη στήριξη και την πρόσθετη υποβοήθησή τους, προκειμένου να υπερβούν τις αδυναμίες τους, μέχρι τη λήψη αρνητικών εναντίον τους αποφάσεων, σε περίπτωση που δεν καταβάλλουν επαρκή προσπάθεια βελτίωσης.

Οι συνθήκες που διαμορφώθηκαν, τα τελευταία χρόνια, στον τομέα της εκπαίδευσης, αλλά και στο χώρο της αγοράς εργασίας (π.χ. η ανάγκη απόκτησης νέων δεξιοτήτων από τους εργαζομένους, η μεταβλητότητα της επαγγελματικής ζωής κτλ.), της οικονομίας και της κοινωνίας, γενικότερα, υπό την επίδραση της παγκοσμιοποίησης, ενίσχυσαν τη σημασία που αποδίδεται διεθνώς στην ποιότητα της εκπαίδευσης. Βασική τους μέριμνα είναι η εύρεση τρόπων ποιοτικής αναβάθμισης της λειτουργίας των εκπαιδευτικών συστημάτων και η ενίσχυση της αποτελεσματικότητάς τους και έχει συνδεθεί άρρηκτα με την εφαρμογή της αξιολόγησης στην εκπαίδευση, περιλαμβανομένης και αυτής των σχολικών μονάδων και των εκπαιδευτικών. Αποτέλεσμα της τάσης αυτής είναι η μετάθεση της έμφασης από τις ποσοτικές επιδιώξεις των εκπαιδευτικών συστημάτων που κυριαρχούσαν παλαιότερα (π.χ. αύξηση της φοίτησης στο σχολείο και ιδιαίτερα στις ανώτερες εκπαιδευτικές βαθμίδες) στα ποιοτικά αποτελέσματα του σχολείου (Κασσωτάκης, 2016).

Με τον όρο «ποιότητα» ενός προϊόντος ή αγαθού ή μιας υπηρεσίας εννοούμε την ύπαρξη σε αυτό/ή των χαρακτηριστικών που έχουν ως αποτέλεσμα την ικανοποίηση της πλειονότητας των καταναλωτών ή των χρηστών ή των αποδεκτών τους/της. Υπό το πρίσμα αυτό, με τον όρο «ποιότητα στην εκπαίδευση» εννοούμε την ύπαρξη στο εκπαιδευτικό σύστημα ή σε μια σχολική μονάδα, στη συγκεκριμένη περίπτωση, των στοιχείων εκείνων που θεωρούνται από την πλειονότητα των πολιτών ως αναγκαία για την επίτευξη, στο μέγιστο δυνατό βαθμό, των επιδιωκόμενων εκπαιδευτικών στόχων (Κασσωτάκης, & Ζαβλανός, 2003). Οι στόχοι αυτοί έχουν σχέση όχι μόνο με το επίπεδο των γνώσεων και των γνωστικών δεξιοτήτων που, κατά την κοινή αντίληψη, πρέπει να αποκτούν οι απόφοιτοι των σχολείων των διαφόρων βαθμίδων, αλλά και με την ανάπτυξη κοινωνικο-συμμετοχικών δεξιοτήτων, καθώς και με τη γενικότερη πνευματική καλλιέργεια του ατόμου και τη διάπλαση ενάρετων και υπεύθυνων πολιτών. Αν και η βαρύτητα που δίνεται στις επιμέρους κατηγορίες των παραπάνω στόχων κατά την αποτίμηση της ποιότητας της εκπαίδευσης ποικίλλει μεταξύ εκείνων που ασχολούνται με το συγκεκριμένο ζήτημα, άποψή μας είναι ότι η ποιότητα στην εκπαίδευση συνδέεται με υψηλού βαθμού επιτεύγματα σε όλες τις παραπάνω εκπαιδευτικές επιδιώξεις. Όσο υψηλότερα είναι τα επιτεύγματα αυτά, τόσο

καλύτερη θεωρείται η ποιότητα των αξιολογούμενων συστημάτων ή των σχολικών μονάδων (Κασσωτάκης, 2016).

2.1 Η αξιολόγηση των σχολικών μονάδων από τη μεταπολίτευση μέχρι σήμερα

Ένας από τους βασικότερους ρόλους του εκπαιδευτικού έργου είναι η αξιολόγηση, η οποία έχει σαν στόχο να εκφράζει μία γενική φιλοσοφία που καθορίζει μία κοινωνία, ώστε να μπορεί να παρακολουθεί και να αντλεί κάποια αποτελέσματα για το υπάρχον εκπαιδευτικό σύστημα. Παράλληλα, δείχνει και τις προτεραιότητες της πολιτείας, οι οποίες δεν είναι φανερές εκ πρώτης όψεως, σχετικά με τις προσδοκίες της για την συμβολή της παιδείας στη γενική προσπάθεια να φέρουν εις πέρας τους στόχους του κράτους, που είναι η οικονομική ανάπτυξη και η οικονομική ευημερία (Παλαιοκρασάς, Δημητρόπουλος, Κωστάκη, Βρετάκου, 1997).

Η αξιολόγηση στην Ελλάδα έχει τις ρίζες της από πολύ παλιά και συγκεκριμένα από τη δεκαετία του 1980. Οι Επιθεωρητές στην Ελληνική Εκπαίδευση σταμάτησαν να υπάρχουν ουσιαστικά περίπου στα τέλη της δεκαετίας του 1970. Ήταν η εποχή της άρσης των επιθεωρήσεων και λίγο αργότερα, το 1982, αντικαταστάθηκε από την Επιστημονική και Παιδαγωγική Καθοδήγηση των εκπαιδευτικών, μέσω των Σχολικών Συμβούλων και τη Διοίκηση της Εκπαίδευσης. Ο βασικότερος λόγος που πραγματοποιήθηκε αυτή η αλλαγή του θεσμού του Επιθεωρητή Α και Β από τους Σχολικούς Συμβούλους, τον Προϊστάμενο Διεύθυνσης, ο οποίος μετέπειτα έγινε ο Διευθυντής Εκπαίδευσης και τους Προϊσταμένους Γραφείου Εκπαίδευσης, οι οποίοι σήμερα δεν υπάρχουν, με τον θεσμό τους να έχει πλέον καταργηθεί, ήταν η ηχηρή απάντηση στην κριτική του προϋπάρχοντος θεσμού και πρωτίστως από τους ίδιους τους εκπαιδευτικούς και τις Ομοσπονδίες τους. Η κριτική αυτή, που ασκήθηκε, έδωσε το έναυσμα να αναδειχθεί το γεγονός ότι ο θεσμός της Επιθεώρησης δεν είχε ως στόχο τη συνολική αποτίμηση του εκπαιδευτικού έργου και την προσφορά του εκπαιδευτικού σε αυτό, αλλά, αντίθετα, το ίδιο το πρόσωπο του εκπαιδευτικού, με αποτέλεσμα την καθοδήγησή του με αυταρχικό τρόπο χωρίς να του αφήνει την δυνατότητα της αυτενέργειας, σε περιόδους, κατά τις οποίες συνέβαιναν γεγονότα με πολύ φορτισμένες κοινωνικοπολιτικές συνθήκες (ΥΠΑΙΘΠΑ, 2012).

Μετά την κατάργηση του θεσμού του Επιθεωρητή, ακολούθησαν τρεις δεκαετίες, στις οποίες δεν υπήρχε κάποια ουσιαστική συζήτηση για την αξιολόγηση τόσο του ίδιου του εκπαιδευτικού όσο και του έργου του. Όποιες συζητήσεις και αν ακολούθησαν με αυτό το θέμα έμεναν σε ένα θεωρητικό ή υποθετικό πλαίσιο, έχοντας ως αποτέλεσμα, όποιες

νομοθεσίες και ρυθμίσεις προσπάθησαν να γίνουν, να μην υλοποιηθούν και να παραμείνουν στα «χαρτιά» (ΥΠΑΙΘΠΑ, 2012).

Οι νομοθεσίες και τα διατάγματα που θεσπίστηκαν κατά καιρούς για την αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου ακολουθούν παρακάτω χρονολογικά, από το 1985 έως και σήμερα:

- **Νόμος 1566/85**, για την αναμόρφωση της *«Δομής και λειτουργίας της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και άλλες διατάξεις»* (ΦΕΚ 167/Α/30-9-1985), θεσπίζεται και επισήμως η έννοια της αξιολόγησης του εκπαιδευτικού έργου και μόνο, η αξιολόγηση του εκπαιδευτικού δεν αναφέρεται ακόμα. Η συγκεκριμένη νομοθεσία δίνει βαρύτητα στην αξιολόγηση του έργου του εκπαιδευτικού και γίνεται αναφορά στην έκδοση προεδρικού διατάγματος, στο οποίο θα αναφέρονται αναλυτικά τα κριτήρια της αξιολόγησης, η διαδικασία η οποία θα ακολουθηθεί, ο τύπος, η χρονική διάρκεια, το περιεχόμενο και τα όργανα που θα υλοποιήσουν την αξιολόγηση, τα δικαιώματα και οι εγγυήσεις που δίνονται προς τους αξιολογούμενους και οποιαδήποτε άλλη λεπτομέρεια, που χρειάζεται για την αξιολόγηση. Επιπλέον, στο Κεφάλαιο Δ, το οποίο έχει σχέση με τη διοίκηση των σχολικών μονάδων και πιο συγκεκριμένα το άρθρο 11 που έχει να κάνει με τα όργανα διοίκησης, την επιλογή τους, την τοποθέτησή τους, την υπηρεσιακή κατάσταση τους και τα καθήκοντα των διευθυντών-προσδιορίζεται ότι οι διευθυντές, οι υποδιευθυντές και οι προϊστάμενοι των σχολείων συμμετέχουν στη διαδικασία της αξιολόγησης του εκπαιδευτικού έργου της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Ωστόσο το συγκεκριμένο νομοθέτημα δεν εφαρμόστηκε ποτέ και παρέμεινε στα χαρτιά μόνο, αφού τα Προεδρικά Διατάγματα δεν εκδόθηκαν ποτέ.
- **Νόμος 2043/1992** σχετικά με την *«Εποπτεία και διοίκηση της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και άλλες διατάξεις»* (ΦΕΚ 79/Α/19-5-1992). Όπως αναφέρεται στην παράγραφο 6 του άρθρου 6, αρμόδιοι της αξιολόγησης των εκπαιδευτικών των βαθμίδων της Πρωτοβάθμιας και της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης ορίζονται οι διευθυντές, οι υποδιευθυντές και οι προϊστάμενοι των σχολικών δομών.
- **Προεδρικό Διάταγμα 320/1993**, το οποίο αναφέρεται στην *«Αξιολόγηση του έργου των εκπαιδευτικών και του εκπαιδευτικού έργου στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση»*. Το παρόν Προεδρικό Διάταγμα θέτει την έννοια και τον σκοπό της αξιολόγησης του εκπαιδευτικού έργου στο άρθρο 1. Στο άρθρο 2 καθορίζεται η διαδικασία με την οποία θα υλοποιηθεί η αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου, τόσο στο σχολείο όσο και στην περιφέρεια εκπαίδευσης, του έργου του εκπαιδευτικού στο άρθρο 3, του διευθυντή της σχολικής μονάδας στο υπ' αριθμόν άρθρο 4 και του προϊσταμένου

γραφείου εκπαίδευσης ή γραφείου φυσικής αγωγής στο άρθρο 5. Ολοκληρώνοντας, στο συγκεκριμένο ΠΔ καθορίζεται και η διαδικασία γνωστοποίησης των εκθέσεων αξιολόγησης αναλυτικά στο άρθρο 6.

- **Νόμος 2525/1997** περί «Ενιαίου Λύκειου, Πρόσβασης των αποφοίτων του στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, Αξιολόγησης του εκπαιδευτικού έργου και άλλες διατάξεις». Πιο αναλυτικά, στο υπ' αριθμόν άρθρο 8 του συγκεκριμένου νόμου καθορίζεται η έννοια, ο σκοπός και οι φορείς αξιολόγησης τόσο των εκπαιδευτικών όσο και των σχολικών δομών εκπαίδευσης. Επιπλέον, ορίζεται η δημιουργία Σώματος Μονίμων Αξιολογητών και η διαδικασία που θα ακολουθηθεί για την πλήρωση των θέσεών τους.
- **Προεδρικό Διάταγμα 140/1998**, σχετικά με τους «Όρους και διαδικασίες της μονιμοποίησης των Εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και υπηρεσιακής εξέλιξης αυτών, παρεχόμενες εγγυήσεις στους αξιολογούμενους και διαδικασία οριστικοποίησης των εκθέσεων αξιολόγησης». Σύμφωνα με τα άρθρα 1 και 2 καθορίζεται ως κριτήριο μονιμοποίησης και εξέλιξης των εκπαιδευτικών η συγγραφή εκθέσεων αξιολόγησης, σχετικά με την παιδαγωγική και διδακτική τους επάρκεια, οι οποίες θα υλοποιηθούν από τους διευθυντές των σχολικών δομών, τους σχολικούς συμβούλους και τους μόνιμους αξιολογητές. Επιπρόσθετα, στο άρθρο 3 του ίδιου νομοθετήματος ορίζεται πως για την επιλογή των στελεχών της εκπαίδευσης είναι αναγκαία προϋπόθεση η συγγραφή αξιολογικής έκθεσης για κάθε υποψηφίου ξεχωριστά από επιτροπή μόνιμων αξιολογητών, η οποία θα απαρτίζεται από τρία μέλη. Τέλος, στο άρθρο 4 εξηγείται αναλυτικά η διαδικασία που θα εφαρμοστεί, ώστε να εξασφαλιστεί η αξιοκρατική αξιολογική κρίση των αξιολογουμένων.
- **Υπουργική Απόφαση Δ2/1938/27/2/1998**, σχετικά με την «Αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου και των εκπαιδευτικών». Η προαναφερόμενη υπουργική απόφαση ορίζει την έννοια και τον σκοπό της αξιολόγησης του εκπαιδευτικού έργου και των εκπαιδευτικών που υπηρετούν στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση. Η συγκεκριμένη αναφορά γίνεται στο άρθρο 1, τα όργανα αξιολόγησης και τα καθήκοντά τους, που πρέπει να ακολουθήσουν στο άρθρο 2, η διαδικασία αξιολόγησης των σχολικών δομών, στελεχών εκπαίδευσης και των εκπαιδευτικών από το σώμα μόνιμων αξιολογητών, στα άρθρα 3 και 4 αντίστοιχα. Τέλος, το άρθρο 5 αναφέρεται στις αρμοδιότητες της Επιτροπής Αξιολόγησης των Σχολείων.
- **Νόμος 2986/2002**, στον οποίον αναφέρεται η «Οργάνωση των περιφερειακών υπηρεσιών της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, αξιολόγηση του

εκπαιδευτικού έργου και των εκπαιδευτικών και άλλες διατάξεις». Σύμφωνα με τα άρθρα 4 και 5, που αναφέρονται στην συγκεκριμένη νομοθεσία, καθορίζεται ο σκοπός, οι στόχοι και ο χαρακτήρας της αξιολόγησης που αφορά το έργο του εκπαιδευτικού αλλά και τον ίδιον τον εκπαιδευτικό. Επιπλέον, αναφέρεται και στα υπηρεσιακά όργανα, τα οποία αναλαμβάνουν την ανάπτυξη, την υποστήριξη και την αξιολόγηση ολόκληρης της διαδικασίας. Χαρακτηριστικά αναφέρεται, επίσης, ότι η διαδικασία αξιολόγησης του εκπαιδευτικού έργου συντελεί στον εκδημοκρατισμό και την αναβάθμιση της εκπαίδευσης και της κοινωνίας σε πιο ποιοτικό επίπεδο. Ολοκληρώνοντας, καθορίζονται οι φορείς που θα αξιολογήσουν το έργο του εκπαιδευτικού, οι οποίοι είναι το Κέντρο Εκπαιδευτικής Έρευνας και το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.

- **Εγκύκλιος Γ1/37100/31-03-2010** για την «*Αυτοαξιολόγηση της Σχολικής Μονάδας*». Με την παρούσα Υ.Α γίνεται ένας προϋδεασμός για την πιλοτική εφαρμογή του προγράμματος του φορέα της ΑΕΕ σε Σχολικές Μονάδες, που θα αποφασίσουν να πραγματοποιήσουν διαδικασίες προγραμματισμού και αποτίμησης του εκπαιδευτικού έργου, κατά πόσο υπάρχει ποιότητα ή όχι. Έπειτα, αφού γίνει αυτή η διαδικασία, θα διαμορφώσουν, θα υλοποιήσουν, θα παρακολουθήσουν και θα αξιολογήσουν τα Σχέδια Δράσης, με σκοπό την καλύτερη ανάπτυξη του ελληνικού σχολείου και βελτίωσή του.
- **Νόμος 3848/2010** περί «Αναβάθμισης του ρόλου του εκπαιδευτικού – καθιέρωσης κανόνων αξιολόγησης και αξιοκρατίας στην εκπαίδευση και λοιπές διατάξεις». Πιο συγκεκριμένα στο άρθρο 32 του νόμου αυτού προσδιορίζονται η διαδικασία που θα ακολουθηθεί για τον προγραμματισμό και την αξιολόγηση της δράσης των σχολικών δομών και τα υπηρεσιακά όργανα, τα οποία είναι τα αρμόδια για την σωστή κατάρτιση και γνωστοποίηση των προγραμμάτων αυτών όσο και των εκθέσεων αξιολόγησης των σχολείων.
- **Νόμος 3966/2011** περί «Θεσμικού πλαισίου των Πρότυπων Πειραματικών Σχολείων, Ίδρυσης Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής, Οργάνωσης του Ινστιτούτου Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων «Διόφαντος» και λοιπές διατάξεις». Στο άρθρο 1 αυτού του Νόμου, γίνεται γνωστή η ίδρυση ενός νέου φορέα αξιολόγησης, που έχει σχέση με την Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση. Ταυτόχρονα όμως με το άρθρο 21 του προαναφερθέντα νόμου, καταργούνται οριστικά οι δυο φορείς αξιολόγησης που ήταν αρμόδιοι έως τώρα, το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο και το Κέντρο Εκπαιδευτικής Πολιτικής.

- **Υπουργική Απόφαση Φ/361.22/116672/Δ1 της 01/10/2012** περί «*Ορισμού κριτηρίων αξιολόγησης διευθυντών και εκπαιδευτικών στα Πρότυπα Πειραματικά Σχολεία*». Στην παρούσα Υπουργική Απόφαση γίνεται λόγος εκτενέστερα για το περιεχόμενο και τη μοριοδότηση των κριτηρίων αξιολόγησης των διευθυντών και των εκπαιδευτικών στα Πρότυπα Πειραματικά Σχολεία.
- **Εγκύκλιος Γ1/14841/ 13-12-2012** σχετικά με την «*Προετοιμασία – Δράσεις Γενίκευσης της Αξιολόγησης του Εκπαιδευτικού Έργου–Αυτοαξιολόγηση Σχολικών Συμβούλων*».
- **Υπουργική Απόφαση 15/03/2013**, η οποία αναφέρεται στην «*Αξιολόγηση του Εκπαιδευτικού Έργου της Σχολικής Μονάδας – Διαδικασία Αυτοαξιολόγησης*». Πιο αναλυτικά, καθορίζεται ο σκοπός, το πεδίο εφαρμογής, το πλαίσιο και η διαδικασία που θα ακολουθηθεί για την αξιολόγηση του έργου του εκπαιδευτικού από την ΑΕΕ στα Σχολεία. Επιπλέον, ορίζεται η δομή στήριξης του Παρατηρητηρίου της ΑΕΕ, όπως επίσης και οι φορείς εποπτείας και αξιολόγησης σε περιφερειακό και σε κεντρικό επίπεδο.
- **Εγκύκλιος Γ1/190089/ 10-12-2013**, η οποία αφορά την «*Εφαρμογή του θεσμού της Αξιολόγησης του Εκπαιδευτικού Έργου της σχολικής μονάδας κατά το σχολικό έτος 2013-2014 – Διαδικασίες*».
- **Προεδρικό Διάταγμα 152/2013**, στο οποίο αναφέρεται η «*Αξιολόγηση των εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης*». Πρόκειται για έναν απόλυτα επεξηγηματικό νόμο, στον οποίο παρουσιάζεται το σύστημα ελέγχου της πυραμίδας από πάνω προς τα κάτω με το θεσμό της αξιολόγησης όλων των πλευρών και των δραστηριοτήτων των εκπαιδευτικών αναλυτικά και τεκμηριωμένα, με διαφορετική βαρύτητα για την κάθε μία. Στο παρόν προεδρικό διάταγμα, ωστόσο, δεν δίνονται επεξηγήσεις για το τι προβλέπεται για τους εκπαιδευτικούς που θα χαρακτηριστούν ως ανεπαρκείς στο έργο τους. Όπως ήταν αναμενόμενο, οι αντιδράσεις από τον εκπαιδευτικό χώρο ήταν έντονες, δηλώνοντας το φόβο της απόλυσης.
- **Μάρτιος 2018, προς Διαβούλευση σχέδιο νόμου**, σχετικά με την «*Αναδιοργάνωση των δομών υποστήριξης της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης*». Στη συγκεκριμένη διαβούλευση εξακολουθεί να υπάρχει η αυτοαξιολόγηση της σχολικής δομής, καταργώντας το Προεδρικό Διάταγμα 152 του 2013 και αναφέρεται στην αξιολόγηση μόνο των στελεχών εκπαίδευσης, η οποία θα πραγματοποιηθεί σε πέντε τομείς με διττό τρόπο. Πιο αναλυτικά, η αξιολόγηση θα γίνει από πάνω προς τα κάτω, με δύο αξιολογητές, οι οποίοι θα παραδώσουν τεκμηριωμένες αξιολογικές εκθέσεις. Στη

συνέχεια, με το σύστημα από κάτω προς τα πάνω, θα χορηγηθούν και θα συμπληρωθούν από τους υφιστάμενους ανώνυμα ερωτηματολόγια. Με τη συγκεκριμένη νομοθεσία ορίζεται η κατάργηση των Σχολικών Συμβούλων, οι οποίοι θα αντικατασταθούν από τους Συντονιστές Εκπαιδευτικού Έργου (ΥΠΠΕΘ, 2018).

Φτάνοντας στο τέλος αυτού του ταξιδιού στον χρόνο για τα νομοθετήματα τα σχετικά με την αξιολόγηση στην Εκπαίδευση, ερχόμαστε στο σήμερα (2023 – 2023), στο οποίο όσοι είναι εν ενεργεία εκπαιδευτικοί βιώνουν την αξιολόγηση της σχολικής μονάδας και συγκεκριμένα με την:

- **Υπουργική Απόφαση Αριθμ.108906/ΓΔ4/2021 ΦΕΚ 4189/Β/10-9-2021**, με τίτλο «*Συλλογικός προγραμματισμός, εσωτερική και εξωτερική αξιολόγηση των σχολικών μονάδων ως προς το εκπαιδευτικό τους έργο*». Σκοπός της παρούσας ΥΑ είναι η εσωτερική αξιολόγηση της σχολικής μονάδας, ώστε να γίνει πιο ποιοτική και να υπάρχει συνεχής βελτίωση του εκπαιδευτικού έργου και κατ' επέκταση του εκπαιδευτικού συστήματος γενικότερα. Η εσωτερική αξιολόγηση - αυτοαξιολόγηση υλοποιείται συνέχεια με το μοτίβο της κυκλικής διαδικασίας τριών σταδίων: α) τον Σχεδιασμό, β) την Υλοποίηση και γ) Αξιολόγηση. Οι τρεις αυτές λειτουργίες, στη συνέχεια, εξειδικεύονται σε εννιά επιμέρους άξονες, οι οποίοι χωρίζονται σε επιμέρους ενδεικτικούς δείκτες. Η εσωτερική αξιολόγηση υλοποιείται ανά άξονα (οι εκπαιδευτικοί έχουν χωριστεί σε ομάδες και η κάθε ομάδα έχει αναλάβει έναν επιμέρους άξονα από 1 έως το 9) και βαθμολογούνται σε τετράβαθμη κλίμακα από το 1= μη επαρκής λειτουργία, με αρκετά σημεία προς βελτίωση, 2=επαρκής λειτουργία με κάποια σημεία προς βελτίωση, 3=καλή λειτουργία, με ελάχιστα σημεία προς βελτίωση έως το 4=εξαιρετική λειτουργία.

Κεφάλαιο 3 Μεθοδολογία

3.1 Σκοπός και στόχοι

Σκοπός της παρούσας εργασίας αποτελεί η αποτύπωση των μεθόδων που εφαρμόζονται για την αξιολόγηση των σχολικών μονάδων στην Ελλάδα, στην Κύπρο και στη Φιλανδία προκειμένου να αναδειχθούν βασικές στρατηγικές που υιοθετούνται στο συγκεκριμένο θέμα καθώς και σημεία σύγκλισης και απόκλισης αυτών. Τα στοιχεία αυτά θα μας επιτρέψουν σε ένα δεύτερο επίπεδο να προβούμε σε κάποιες εκτιμήσεις και συμπεράσματα σχετικά με τις συνέπειες που φαίνεται να προκύπτουν για το επάγγελμα του εκπαιδευτικού.

Τα ερευνητικά ερωτήματα που τίθενται είναι τα εξής:

1. Ποια είναι τα κοινά σημεία και οι διαφορές αναφορικά με το μοντέλο αξιολόγησης των σχολικών μονάδων της Ελλάδας σε σχέση με άλλες ευρωπαϊκές χώρες όσον αφορά τα είδη αξιολόγησης, τους σκοπούς και στόχους την περιοδικότητα, τους φορείς, τα κριτήρια και την αξιοποίηση των αποτελεσμάτων της αξιολόγησης;
2. Ποιες φαίνεται να είναι οι κυρίαρχες τάσεις όσον αφορά την αξιολόγηση των σχολικών μονάδων;
3. Επηρεάζουν και με ποιο τρόπο τα χαρακτηριστικά του εκπαιδευτικού συστήματος όσον αφορά το μοντέλο αξιολόγησης των σχολικών μονάδων που υιοθετεί;

3.2 Μεθοδολογία ανάλυσης

Η προσέγγιση της αξιολόγησης των σχολικών μονάδων, όπως αυτή υλοποιείται στα τρία κράτη που επιλέχθηκαν, ακολουθεί τις αρχές της συγκριτικής εκπαίδευσης. Πεδίο μελέτης της συγκριτικής εκπαίδευσης συνιστούν τα εκπαιδευτικά γεγονότα, αφού η σύγκριση δεν διενεργείται πάντοτε σ' ολόκληρο το φάσμα των εκπαιδευτικών συστημάτων, αλλά κυρίως ανάμεσα στα στοιχεία που το απαρτίζουν και στις μεταξύ τους σχέσεις και αλληλεπιδράσεις. Η σύγκριση σε αυτή την περίπτωση στοχεύει στην αντικειμενική ανάλυση εθνικών εκπαιδευτικών συστημάτων και δείχνει τη θέληση των κρατών για μεταρρυθμίσεις. Η τάση για μεταρρυθμίσεις αποτελεί φυσικό αποτέλεσμα και συνέπεια της ανθρώπινης επιδίωξης για εξέλιξη και ανάπτυξη.

Η σύγκριση δεν προσφέρει γρήγορες και εύκολες λύσεις. Προσφέρει τις δυνατότητες για να διαμορφωθούν κατανοητές και τεκμηριωμένες προτάσεις, που θα οδηγήσουν σε άλλες μορφές λύσεων. Οι προοπτικές, που προκύπτουν από συγκριτικά ερευνητικά αποτελέσματα κατά τη διαδικασία αναζήτησης καλύτερων λύσεων, υπόσχονται και σηματοδοτούν, σε παιδαγωγικά πλαίσια, πιο σημαντικές λύσεις από εκείνες που προσφέρει η διαδικασία

“Borrowing”. Η διαδικασία “Borrowing” υποχρεώνει προκαταβολικά σε μια εξάρτηση και αποκαλύπτει την ουσιαστική παιδαγωγική της συμβολή, μετά τη σύγκριση που συνοδεύεται από κριτικές αναφορές στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του συστήματος και στην τυπική εθνική τους έκφραση, με αποτέλεσμα να σηματοδοτεί και να προσδιορίζει τα όρια της ελευθερίας κατά την εφαρμογή (Μπουζάκης, 2006). Η διαδικασία αυτή βέβαια, επιβάλλει πολλές επιφυλάξεις, εφόσον δεν υπάρχει ένα μοντέλο εκπαίδευσης παγκόσμια αποδεκτό (Μπουζάκης, 2006).

Η αξιολόγηση των σχολικών μονάδων υπό το πρίσμα της συγκριτικής μεθόδου επιτρέπει τη διενέργεια μιας εγκάρσιας τομής των εκπαιδευτικών συστημάτων και τη λεπτομερή εξέταση της διενέργειας της αξιολόγησης των σχολικών μονάδων στα κράτη που μελετώνται. Η συγκριτική μέθοδος είναι αφενός περιγραφική και στατική και ταυτόχρονα ερμηνευτική και δυναμική. Συμπληρωματικά, θα χρησιμοποιηθεί και η μέθοδος της ανάλυσης περιεχομένου. Η ανάλυση περιεχομένου (content analysis), η οποία αναφέρεται κυρίως σε τεκμήρια γραπτής λεκτικής επικοινωνίας, έχει προταθεί και καθιερωθεί ως μία εκ των καλύτερων τεχνικών έρευνας στους κόλπους των κοινωνικών επιστημών και των επιστημών του ανθρώπου, εφόσον αυτή στοχεύει στην αντικειμενική, συστηματική και ποσοτική περιγραφή του φανερού περιεχομένου της επικοινωνίας γραπτού ή προφορικού λόγου, με τελική επιδίωξη την ερμηνεία.

Στην παρούσα μελέτη η μέθοδος της ανάλυσης περιεχομένου θα χρησιμοποιηθεί προκειμένου να προσεγγιστούν θεματικές ενότητες ανάλυσης όσον αφορά τα στοιχεία σχετικά με την αξιολόγηση των σχολικών μονάδων. Η ανάλυση θα επικεντρωθεί σε ποιοτικά χαρακτηριστικά και εν τέλει θα προσδιοριστούν οι παρακάτω κατηγορίες ανάλυσης:

- 1) Χαρακτηριστικά εκπαιδευτικού συστήματος και μέτρα διασφάλισης ποιότητας
- 2) Είδη αξιολόγησης σχολικής μονάδας,
- 3) Σκοποί και στόχοι της αξιολόγησης,
- 4) Περιοδικότητα αξιολόγησης,
- 5) Φορείς αξιολόγησης,
- 6) Κριτήρια, δείκτες αξιολόγησης και διαδικασία,
- 7) Αξιοποίηση αποτελεσμάτων αξιολόγησης

Κεφάλαιο 4. Η αξιολόγηση των σχολικών μονάδων στην Ελλάδα και σε άλλες χώρες

4.1 Η αξιολόγηση των σχολικών μονάδων στην Ελλάδα

Το εκπαιδευτικό σύστημα στην Ελλάδα είναι γνωστό για την ποικιλόμορφη και περιεκτική του προσέγγιση στην εσωτερική αξιολόγηση. Δίνει μεγάλη σημασία στη συνεχή αξιολόγηση και αξιολόγηση διαφορετικών πτυχών της εκπαίδευσης, όπως τα σχολεία, τα έργα και οι εκπαιδευτικοί. Το ελληνικό μοντέλο έχει μια ολιστική άποψη, αναγνωρίζοντας τη διασύνδεση αυτών των στοιχείων μέσα στο ευρύτερο εκπαιδευτικό πλαίσιο.

Στην Ελλάδα, το εύρος της εσωτερικής αξιολόγησης υπερβαίνει τους μεμονωμένους εκπαιδευτικούς και περιλαμβάνει σχολικές μονάδες και εκπαιδευτικά έργα. Το σύστημα υποστηρίζει μια πολύπλευρη προσέγγιση που αξιολογεί διαφορετικές πτυχές του εκπαιδευτικού έργου. Αυτό περιλαμβάνει την αξιολόγηση των σχολικών δεδομένων, διαδικασιών και αποτελεσμάτων, υπογραμμίζοντας την ολιστική κατανόηση της αποτελεσματικότητας των εκπαιδευτικών μεθοδολογιών (Σοφού, 2014).

Η διαδικασία αξιολόγησης που διεξάγεται εσωτερικά καθοδηγείται από τις αρχές που θέτει η Επιτροπή Εκπαιδευτικής Μεταρρύθμισης. Οι κύριοι στόχοι αυτής της αξιολόγησης είναι να αξιολογηθεί ο βαθμός στον οποίο επιτυγχάνονται οι εκπαιδευτικοί στόχοι, να εντοπιστούν τομείς που απαιτούν βελτίωση και να ανυψωθεί το συνολικό επίπεδο εκπαίδευσης. Η έμφαση που δίνεται στη διαμορφωτική-συμβουλευτική αξιολόγηση υπογραμμίζει την αφοσίωση στη συνεχή ανάπτυξη και βελτίωση. Η διαδικασία της εσωτερικής αξιολόγησης δεν περιορίζεται από σταθερά χρονικά διαστήματα στο ελληνικό σύστημα, αλλά αντιμετωπίζεται ως μια συνεχής και μεθοδική διαδικασία. Αυτή η εστίαση στη συνεχή αξιολόγηση επιτρέπει έγκαιρες τροποποιήσεις και βελτιώσεις, σύμφωνα με τις διαρκώς μεταβαλλόμενες εκπαιδευτικές απαιτήσεις και προτεραιότητες.

Παρόλο που ένας κεντρικός φορέας αξιολόγησης δεν αναφέρεται ρητά στην προσέγγιση της Ελλάδας, η εστίαση στην εσωτερική αξιολόγηση σε πολλαπλά επίπεδα ενθαρρύνει την ενεργό συμμετοχή διαφορετικών ενδιαφερομένων, όπως εκπαιδευτικών, διευθυντών σχολείων και εκπαιδευτικών οργανισμών. Με την προώθηση μιας συμμετοχικής διαδικασίας αξιολόγησης, προωθείται η συνεργασία και η συλλογική ευθύνη.

4.1.1 Χαρακτηριστικά ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος και μέτρα διασφάλισης ποιότητας

Το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα είναι συγκεντρωτικό. Το κράτος καθορίζει το πλαίσιο διοικητικής λειτουργίας των σχολείων, καταρτίζει το περιεχόμενο των εκπαιδευτικών προγραμμάτων, ρυθμίζει τις προσλήψεις και τις προαγωγές του εκπαιδευτικού προσωπικού και οργανώνει και εποπτεύει τη διεξαγωγή αξιολογήσεων. Βέβαια, από το 2000 υπάρχουν εμφανείς τάσεις αποκέντρωσης, προς το παρόν όμως ελάχιστα έχουν γίνει προς αυτή την κατεύθυνση. Οι αρμοδιότητες της τοπικής αυτοδιοίκησης σε σχέση με την εκπαίδευση περιορίζονται σε αυτές που είχε από το 1985 και αφορούν τη διαχείριση της σχολικής περιουσίας, την αντιμετώπιση των επισκευών/συντηρήσεων των σχολικών κτιρίων και την αντιμετώπιση των λειτουργικών δαπανών.

Το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα χωρίς να παρουσιάζει κατά το παρελθόν μια κουλτούρα αξιολόγησης, έχει δρομολογήσει κατά την τελευταία δεκαετία και ιδιαίτερα τα τελευταία πέντε χρόνια πολλά μέτρα διασφάλισης ποιότητας που και κινούνται σε τρία επίπεδα και αφορούν εξίσου πρακτικές εξωτερικής και εσωτερικής αξιολόγησης:

α) συστήματος: θεσμοθέτηση της «Αρχής Διασφάλισης της Ποιότητας στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση» (Νόμος 4142/2013), καθώς και την ίδρυση του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής (Νόμος 3966/2011). Στο επίπεδο αυτό οι σχετικοί νόμοι προβλέπουν, μεταξύ άλλων, διαδικασίες αξιολόγησης του εκπαιδευτικού έργου των σχολικών μονάδων και των λοιπών αποκεντρωμένων υπηρεσιών και φορέων του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων (ΥΠΑΙΘ), μηχανισμούς παρακολούθησης, μελέτης και αξιολόγησης της εφαρμογής της εκπαιδευτικής πολιτικής, καθώς και διαδικασίες υποστήριξης και μεταξιολόγησης των συστημάτων αξιολόγησης της σχολικής εκπαίδευσης. Πρόσφατα μάλιστα στο πλαίσιο της αναβάθμισης και του εκσυγχρονισμού της πληροφοριακής του υποδομής το ΥΠΑΙΘ προχώρησε στη διαμόρφωση ενός νέου πληροφοριακού συστήματος που απευθύνεται στις σχολικές μονάδες και τις αποκεντρωμένες διοικητικές δομές του (εγκύκλιος του ΥΠΑΙΘ με αρ. πρωτ. 42456/Δ1/28-3-2013) με στόχο τη σταδιακή λειτουργική ενοποίηση των υφιστάμενων πληροφοριακών συστημάτων (eSchool, e-DataCenter, Survey, ΟΠΣΥΔ, κ.λπ.) σε ένα ενιαίο πληροφοριακό περιβάλλον. Το νέο αυτό περιβάλλον, διαθέσιμο στον ιστότοπο: <http://myschool.sch.gr> τέθηκε σε πλήρη εφαρμογή το σχολικό έτος 2013-14 για το σύνολο των σχολικών μονάδων της επικράτειας.

β) εκπαιδευτικής μονάδας: (σχολείου/υπηρεσίας/φορέα) η διαδικασία αξιολόγησης του παρεχόμενου εκπαιδευτικού έργου βασίζεται στην αυτοαξιολόγηση. Μια διαδικασία που

σηματοποιήθηκε μέσα από μία σειρά νομοθετημάτων (Νόμος 2986/2002, Νόμος 3848/2010, Υπουργική Απόφαση 30972/Γ1/5-3-2013, Νόμος 3966/2011, Νόμος 4142/2013) για να φτάσει σε γενικευμένη εφαρμογή από το σχολικό έτος 2013-14, σε όλες τις σχολικές μονάδες πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης της χώρας.

γ) ατομικό: αξιολόγηση του εκπαιδευτικού (Προεδρικό Διάταγμα 152/2013). Ειδικότερα, προβλέπεται μια ιεραρχική μορφή αξιολόγησης του έργου του, η οποία διενεργείται επί συγκεκριμένων κριτηρίων εκπαιδευτικής και διοικητικής αξιολόγησης από τους εκάστοτε αντίστοιχα ανώτερους στην ιεραρχία. Ο εκπαιδευτικός της σχολικής τάξης αξιολογείται στα κριτήρια της διοικητικής αξιολόγησης από το διευθυντή της οικείας σχολικής μονάδας και στα κριτήρια της εκπαιδευτικής αξιολόγησης από τον οικείο σχολικό σύμβουλο. Η διαδικασία τόσο της διοικητικής όσο και της εκπαιδευτικής αξιολόγησης είναι επακριβώς καθορισμένη βάσει θεσμικών κειμένων και απολήγει στη σύνταξη αξιολογικής έκθεσης και στην απόδοση βαθμού. Το έργο του εκπαιδευτικού αξιολογείται εμμέσως και δια μέσου της αυτοαξιολόγησης της σχολικής μονάδας στην οποία μετέχει το σύνολο των καθηγητών του Συλλόγου Διδασκόντων με επικεφαλής τον Διευθυντή του σχολείου. Τέλος, στα μέτρα διασφάλισης ποιότητας εντάσσεται και η συμμετοχή της χώρας στο διαγωνισμό PISA, από τον οποίο προκύπτουν δεδομένα για την επίδοση των μαθητών σε βασικά μαθήματα σε διεθνές επίπεδο.

4.1.2 Είδη αξιολόγησης σχολικής μονάδας, εξωτερική ή εσωτερική αξιολόγηση ή συνδυασμός τους

Ο Σολομών (1999), ο οποίος, ως αντιπρόεδρος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, άνοιξε πρώτος ερευνητικά το ζήτημα της «Συλλογικής Εσωτερικής Αξιολόγησης της Σχολικής Μονάδας» στην Ελλάδα, τονίζει ότι: παρ' όλη την πολυμορφία των πρακτικών αξιολόγησης μπορούμε να διακρίνουμε δύο γενικούς τύπους αξιολόγησης της εκπαίδευσης, ως προς τη θέση του φορέα που εκτελεί την αξιολόγηση σε σχέση με τη Σχολική Μονάδα: Την εξωτερική αξιολόγηση και την εσωτερική αξιολόγηση.

Η εξωτερική αξιολόγηση, η οποία παρουσιάζεται με ποικίλες μορφές, πραγματοποιείται από φορείς που ανήκουν σε ανώτερες βαθμίδες της διοίκησης ή και φορείς εκτός της διοικητικής ιεραρχίας και, συχνά έχει συνέπειες άμεσες, όπως οι προαγωγές των εκπαιδευτικών. Η πλέον συνηθισμένη μορφή εξωτερικής αξιολόγησης είναι η επιθεώρηση, η οποία εμφανίζεται στις αρχές του 19ου αιώνα και λειτουργεί με πολλές παραλλαγές. Κύριος στόχος της είναι ο έλεγχος της εφαρμογής της εκπαιδευτικής νομοθεσίας, εστιασμένος στην ποιότητα της διδασκαλίας και τα μαθησιακά αποτελέσματα.

Η εσωτερική αξιολόγηση, η οποία τις τελευταίες δεκαετίες εφαρμόζεται σε όλες σχεδόν τις ευρωπαϊκές χώρες (στις περισσότερες περιπτώσεις παράλληλα με την εξωτερική), με στόχο τη βελτίωση της ποιότητας του εκπαιδευτικού έργου μέσα από την ενεργοποίηση και τη συνειδητή λειτουργία των εκπαιδευτικών. Η εσωτερική αξιολόγηση διενεργείται από τους ίδιους τους παράγοντες της σχολικής μονάδας και μπορεί να είναι είτε ιεραρχική εσωτερική αξιολόγηση είτε συλλογική εσωτερική αξιολόγηση ή αυτοαξιολόγηση από τους ίδιους τους παράγοντες της εκπαιδευτικής μονάδας (κυρίως εκπαιδευτικούς και συχνά μαθητές ή γονείς) (Σολομών, 1999).

Η εσωτερική αξιολόγηση έχει το πλεονέκτημα ότι βασίζεται σ' ένα υπόβαθρο όπου λειτουργίες και δεδομένα είναι γνωστά και οικεία στους εκπαιδευτικούς: σχολική μονάδα, τάξη, μαθητικό δυναμικό, επικρατούσα κοινωνική πραγματικότητα, νομοθετικά πλαίσια. Στα συστήματα αυτά, η εσωτερική αξιολόγηση έχει στόχο να καταστήσει τη Σχολική Μονάδα προνομιούχο πλαίσιο για ανάπτυξη καινοτομιών στην εκπαίδευση και για τη διαμόρφωση και τη συνεχή ανασυγκρότηση των εκπαιδευτικών πρακτικών.

Οι δείκτες και τα κριτήρια για την αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου διαμορφώνονται από κοινού, ως έναν βαθμό, τόσο από τους εμπλεκόμενους στην εκπαιδευτική διαδικασία (σύλλογοι διδασκόντων, γονέων, μαθητικές κοινότητες κ.λπ.) όσο και από τους εκπροσώπους της τοπικής κοινωνίας. Βέβαια, ο βαθμός εμπλοκής του κάθε προσώπου ή φορέα προσδιορίζεται κατά περίπτωση επί τη βάση των αποτελεσμάτων/συμπερασμάτων που προκύπτουν κάθε φορά από έρευνες και από την εφαρμογή αντίστοιχων πιλοτικών προγραμμάτων.

Στην εσωτερική αξιολόγηση της σχολικής μονάδας εμπλέκονται όλοι οι παράγοντες που συνδέονται άμεσα ή έμμεσα με αυτήν (εκπαιδευτικοί, διοικητικό και βοηθητικό προσωπικό του σχολείου, σχολικός σύμβουλος, κριτικός φίλος, μαθητές, διοίκηση και γονείς), οι οποίοι καλούνται να αξιοποιήσουν τα αποτελέσματα της αξιολόγησης. Ειδικότερα, η αυτοαξιολόγηση αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της καθημερινότητας του σχολείου, αντανακλά τις ιδιαιτερότητές του και την κουλτούρα που αναπτύσσει, προβάλλοντας ηθικά κυρίως κίνητρα και θέτοντας ως στόχο τόσο τη διερεύνηση τρόπων βελτίωσης της ίδιας της σχολικής μονάδας όσο και την αναβάθμιση της ποιότητας της εκπαίδευσης. Αν και η διαδικασία εσωτερικής αξιολόγησης σε κάθε σχολείο είναι μοναδική, δεν αποκλείεται όμως η διαμόρφωση ενός κοινού πλαισίου αρχών, το οποίο μπορεί να μετασχηματίζεται ανάλογα με τις εκάστοτε εκπαιδευτικές ανάγκες (McBeath, 2001).

Σε αρκετές περιπτώσεις φαίνεται πως υιοθετείται και ο συνδυασμός εσωτερικής και εξωτερικής αξιολόγησης στο πλαίσιο της σχολικής μονάδας, ο οποίος βασίζεται στην

αντίληψη ότι ουσιαστικές αλλαγές στα σχολεία δεν μπορούν να δρομολογηθούν με διαδικασίες που έχουν φορά μόνον «από πάνω προς τα κάτω» (top-down process), αλλά κυρίως με διαδικασίες που ξεκινούν και αναπτύσσονται στα σχολεία (bottom-up process) και υποστηρίζονται από ανώτερα θεσμικά όργανα. Ο συνδυασμός εσωτερικής και εξωτερικής αξιολόγησης της σχολικής μονάδας μπορεί να έχει θετικά αποτελέσματα, αφού οι δύο αξιολογήσεις αλληλοσυμπληρώνονται ενισχύοντας έτσι την εγκυρότητα των αποτελεσμάτων τους. Το σημείο ισορροπίας ανάμεσα στην εσωτερική και την εξωτερική αξιολόγηση εξαρτάται από τον βαθμό αποκέντρωσης του εκπαιδευτικού συστήματος.

4.1.3 Σκοποί και στόχοι της αξιολόγησης

Σκοπός της εσωτερικής αξιολόγησης είναι η συνεχής βελτίωση της ποιότητας του παρεχόμενου εκπαιδευτικού έργου σε επίπεδο σχολικής μονάδας και κατ' επέκταση στο σύνολο του εκπαιδευτικού συστήματος.

Επιμέρους στόχοι της αυτοαξιολόγησης της σχολικής μονάδας είναι μεταξύ άλλων:

- η κινητοποίηση όλων των παραγόντων της εκπαιδευτικής κοινότητας για την ανάπτυξη δράσεων που επιδιώκουν την ισόρροπη και ολόπλευρη ανάπτυξη των μαθητών/-τριών,
- η ανάπτυξη συνεργατικών διδακτικών και μαθησιακών πρακτικών, η ενίσχυση και της αυτογνωσίας και η υποστήριξη των εκπαιδευτικών
- η διαμόρφωση κουλτούρας αξιολόγησης στη σχολική κοινότητα.

Η αξιολόγηση είναι μια διαρκής και δυναμική διαδικασία, στην οποία εμπλέκεται το σύνολο της σχολικής κοινότητας για τον εντοπισμό των θετικών σημείων, των αδυναμιών αλλά και των αναγκών που συνδέονται με το έργο που παρέχει η σχολική μονάδα. Η διαδικασία αυτή αποτελεί τη βάση για τον προγραμματισμό του εκπαιδευτικού έργου, καθώς και για τον σχεδιασμό και την υλοποίηση δράσεων που θα συμβάλουν στη βελτίωση της ποιότητας των τριών βασικών λειτουργιών της σχολικής μονάδας:

- α)** της παιδαγωγικής και μαθησιακής λειτουργίας,
- β)** της διοικητικής λειτουργίας, και
- γ)** της λειτουργίας της ως επαγγελματικής κοινότητας μάθησης, που προωθεί την επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών.

Βασικός φορέας της διαδικασίας του προγραμματισμού και της εσωτερικής αξιολόγησης είναι η ίδια η σχολική μονάδα, ενώ θεμελιώδη στοιχεία της αποτελούν ο αναστοχασμός, σχετικά με το παρεχόμενο εκπαιδευτικό έργο, αλλά και η τεκμηριωμένη αξιολογική κρίση που βασίζεται στη συστηματική συλλογή στοιχείων από ποικιλία πηγών.

4.1.4 Περιοδικότητα αξιολόγησης

Οι σχολικές μονάδες όλων των τύπων της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης της χώρας εφαρμόζουν κάθε έτος διαδικασίες εσωτερικής αξιολόγησης, ως προς τη λειτουργία τους και την ποιότητα του παρεχόμενου εκπαιδευτικού έργου.

Η διαδικασία της αξιολόγησης είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τη διαδικασία του συλλογικού προγραμματισμού του έργου της σχολικής μονάδας, η οποία περιλαμβάνει τον καθορισμό εκπαιδευτικών στόχων και τον σχεδιασμό αντίστοιχων συλλογικών δράσεων για την πρόληψη, παρακολούθηση και αντιμετώπιση τυχόν προβλημάτων, με σκοπό τη βελτίωση της ποιότητας του εκπαιδευτικού της έργου.

4.1.5 Φορείς αξιολόγησης

Βάσει της παρ. 9 του άρθρου 33 του ν. 4692/2020, το Ι.Ε.Π. αναλαμβάνει την ανάπτυξη και λειτουργία ειδικής ψηφιακής εφαρμογής στην οποία συντάσσονται:

- ο Συλλογικός Προγραμματισμός των σχολικών μονάδων,
- η ετήσια Έκθεση Εσωτερικής Αξιολόγησης των σχολικών μονάδων,
- οι Εκθέσεις Εξωτερικής Αξιολόγησης των Σ.Ε.Ε. Παιδαγωγικής Ευθύνης, και
- η Έκθεση Εξωτερικής Αξιολόγησης από τα ΠΕ.Κ.Ε.Σ. για το σύνολο των σχολικών μονάδων της οικείας Περιφερειακής Διεύθυνσης Εκπαίδευσης.

Το Ι.Ε.Π. αξιοποιεί το περιεχόμενο της ειδικής ψηφιακής εφαρμογής σε τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο για την άσκηση των αρμοδιοτήτων του και εισηγείται σχετικά στον Υπουργό Παιδείας και Θρησκευμάτων, σε συνεργασία με την Α.ΔΙ.Π.Π.Δ.Ε., στις περιπτώσεις που αυτό κρίνεται ενδεδειγμένο ή αναγκαίο.

4.1.6 Κριτήρια, δείκτες αξιολόγησης και διαδικασία

Στο τέλος κάθε διδακτικού έτους, κατά την ειδική συνεδρίαση του Συλλόγου Διδασκόντων, πραγματοποιείται η εσωτερική αξιολόγηση του έργου της σχολικής μονάδας. Η Έκθεση Εσωτερικής Αξιολόγησης συμπληρώνεται και καταχωρίζεται μέχρι τις 25 Ιουνίου κάθε έτους στην ειδική ψηφιακή εφαρμογή του Ι.Ε.Π., και αποτυπώνει:

1. τη σύντομη περιγραφή της ταυτότητας σχολικής μονάδας (μαθητικό δυναμικό, στελέχωση, υποδομές, ιδιαίτερα χαρακτηριστικά σχολείου με βάση το κοινωνικό-οικονομικό περιβάλλον κ.λπ.). Στο πεδίο αυτό καταγράφονται και οι ιδιαίτερες συνθήκες που έχουν ενδεχομένως

επιδράσει στη λειτουργία της σχολικής μονάδας το σχολικό έτος αναφοράς και πρέπει να ληφθούν υπόψη κατά την αποτίμηση του έργου της,

2. το αποτέλεσμα της αποτίμησης των λειτουργιών της σχολικής μονάδας με ιδιαίτερη αναφορά στους θεματικούς άξονες εστίασης (σε τετράβαθμη κλίμακα σύμφωνα με το άρθρο 3 της παρούσης),
3. την τεκμηρίωση της αποτίμησης αυτής, με επισύναψη σχετικών τεκμηρίων,
4. τα θετικά σημεία και τις αδυναμίες των τριών λειτουργιών της σχολικής μονάδας,
5. τους στόχους βελτίωσης που είχαν τεθεί στο Συλλογικό Προγραμματισμό με εστίαση στις προτεραιότητες της σχολικής μονάδας,
6. τα σημαντικότερα αποτελέσματα των Δράσεων που υλοποιήθηκαν και τον βαθμό επίτευξης των στόχων που είχαν τεθεί,
7. τις δυσκολίες που παρουσιάστηκαν κατά την υλοποίηση των Δράσεων,
8. την πιθανή ανάδειξη καλών πρακτικών με προτάσεις για αξιοποίησή τους,
9. προτάσεις για αναγκαίες επιμορφώσεις,
10. προτάσεις περαιτέρω βελτίωσης ή ανάληψης πρωτοβουλιών για το επόμενο σχολικό έτος. Συνοπτική έκδοση της Έκθεσης Εσωτερικής Αξιολόγησης αναρτάται στην ιστοσελίδα του σχολείου.

Το έργο της σχολικής μονάδας αποτιμάται ως προς τις τρεις βασικές της λειτουργίες, οι οποίες εξειδικεύονται περαιτέρω σε επιμέρους θεματικούς άξονες. Κάθε θεματικός άξονα περιγράφεται μέσω μιας σειράς δεικτών, οι οποίοι διαμορφώνουν ένα ενδεικτικό πλαίσιο αναφοράς του περιεχομένου κάθε άξονα και δεν αποτιμώνται χωριστά. Ο Σύλλογος Διδασκόντων αξιολογεί το έργο του σχολείου ως προς κάθε λειτουργία και θεματικό άξονα, λαμβάνοντας υπόψη τα χαρακτηριστικά της σχολικής μονάδας, τις διαθέσιμες υποδομές, και τις ιδιαίτερες συνθήκες λειτουργίας της.

Στον Πίνακα 1 παρατίθενται οι Άξονες και οι Δείκτες αξιολόγησης σχολικής μονάδας, που αφορούν την παιδαγωγική και μαθησιακή λειτουργία. Ειδικότερα, αξιολογούνται ο Άξονας 1 «Διδασκαλία, μάθηση και αξιολόγηση», ο Άξονας 2 «Σχολική διαρροή – φοίτηση», ο Άξονας 3 «Σχέσεις μεταξύ μαθητών/ -τριών», ο Άξονας 4 «Σχέσεις μεταξύ μαθητών/ -τριών και εκπαιδευτικών» και ο Άξονας 5 «Σχέσεις σχολείου – οικογένειας». Σύμφωνα με τους επιμέρους δείκτες, φαίνεται πως η αξιολόγηση στο πλαίσιο αυτής της λειτουργίας αφορά κατά κύριο λόγο τις πρακτικές διδασκαλίας, τις δραστηριότητες και το υλικό της διδασκαλίας, καθώς επίσης και τις σχέσεις μεταξύ των εμπλεκομένων.

Παιδαγωγική και μαθησιακή λειτουργία

Άξονες	Δείκτες
1. Διδασκαλία, μάθηση και αξιολόγηση	<ul style="list-style-type: none"> • Εφαρμογή καινοτόμων διδακτικών πρακτικών • Ενίσχυση ήπιων και ψηφιακών δεξιοτήτων μαθητών/-τριών • Εφαρμογή πρακτικών διαφοροποιημένης μάθησης • Υποστήριξη ένταξης ευάλωτων ομάδων μαθητών/-τριών και μαθητών/-τριών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες • Ανάπτυξη εκπαιδευτικού υλικού για την υποστήριξη της διδασκαλίας • Ενασχόληση με ομίλους, σχολικές δραστηριότητες, προγράμματα • Προετοιμασία για συμμετοχή σε σχολικούς διαγωνισμούς, σε πολιτιστικές, καλλιτεχνικές και αθλητικές δράσεις
2. Σχολική διαρροή - φοίτηση	<ul style="list-style-type: none"> • Παρακολούθηση και μείωση της άτακτης/σποραδικής φοίτησης και σχολικής διαρροής • Μέριμνα για τη μετάβαση μεταξύ εκπαιδευτικών βαθμίδων και προς την αγορά εργασίας
3. Σχέσεις μεταξύ μαθητών/-τριών	<ul style="list-style-type: none"> • Υποστήριξη και ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των μαθητών/-τριών • Διαμόρφωση κλίματος αλληλοσεβασμού, εμπιστοσύνης και σεβασμού της διαφορετικότητας • Διαμόρφωση τρόπων διαχείρισης εντάσεων και συγκρούσεων • Πρόληψη και αντιμετώπιση σχολικής βίας και εκφοβισμού
4. Σχέσεις μεταξύ μαθητών/-τριών και εκπαιδευτικών	<ul style="list-style-type: none"> • Καλλιέργεια κλίματος σεβασμού και εμπιστοσύνης μεταξύ μαθητών/-τριών και εκπαιδευτικών • Υποστήριξη και ενίσχυση της συνεργασίας μαθητών/-τριών και εκπαιδευτικών
5. Σχέσεις σχολείου - οικογένειας	<ul style="list-style-type: none"> • Ανάπτυξη διαύλων επικοινωνίας, υποστήριξη και ενίσχυση της συνεργασίας σχολείου – οικογένειας • Υποστήριξη δράσεων ενημέρωσης γονέων/κηδεμόνων για θέματα κοινού ενδιαφέροντος

Διοικητική λειτουργία

Άξονες	Δείκτες
6. Ηγεσία - Οργάνωση και διοίκηση της σχολικής μονάδας	<ul style="list-style-type: none"> • Στοχοθεσία και προτεραιοποίηση στόχων • Διασφάλιση της εφαρμογής του σχολικού κανονισμού • Αξιοποίηση του εκπαιδευτικού προσωπικού • Κατανομή και διαχείριση πόρων • Προστασία, αξιοποίηση και εκσυγχρονισμός σχολικών χώρων – υποδομών
7. Σχολείο και κοινότητα	<ul style="list-style-type: none"> • Πρωτοβουλίες για τη διαμόρφωση δικτύων σχολείων • Ενίσχυση σχέσεων και επιδίωξη συνεργασιών με φορείς • Εξωστρέφεια- διάχυση καλών πρακτικών

Στον Πίνακα 2 παρατίθενται οι άξονες και οι δείκτες αξιολόγησης της διοικητικής λειτουργίας της σχολικής μονάδας και περιλαμβάνονται ο Άξονας 6 «Ηγεσία – Οργάνωση και Διοίκηση της σχολικής μονάδας» και ο Άξονας 7 «Σχολείο και κοινότητα», που αφορούν

κατά κύριο ρόλο την αξιοποίηση των υποδομών και του εκπαιδευτικού προσωπικού, την ανάπτυξη στόχων και τη συνεργασία του σχολείου με φορείς και δίκτυα εντός της κοινότητας.

Στο Πίνακα 3 παρατίθενται οι άξονες και οι δείκτες που αφορούν τη λειτουργία σχετικά με την επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών της σχολικής μονάδας και ειδικότερα περιλαμβάνεται ο Άξονας 8 «Συμμετοχή των εκπαιδευτικών σε επιμορφωτικές δράσεις» και ο Άξονας 9 «Συμμετοχή των εκπαιδευτικών σε εθνικά και ευρωπαϊκά προγράμματα», στο πλαίσιο των οποίων αξιολογείται η συμμετοχή και γενικότερα η δραστηριοποίηση των εκπαιδευτικών του εκάστοτε σχολείου σε επιμορφώσεις, σε προγράμματα και δράσεις ανάπτυξης.

Επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών	
Άξονες	Δείκτες
8. Συμμετοχή των εκπαιδευτικών σε επιμορφωτικές δράσεις	<ul style="list-style-type: none"> • Συμμετοχή σε επιμορφώσεις από αρμόδιους φορείς • Συμμετοχή σε ενδοσχολικές επιμορφώσεις • Σχεδιασμός και υλοποίηση επιμορφωτικών δράσεων με τη μορφή της ετεροπαρατήρησης • Σχεδιασμός δράσεων ανάπτυξης του γλωσσικού και του επιστημονικού εγγραμματισμού • Σχεδιασμός και υλοποίηση επιμορφωτικών δράσεων σε συνεργασία με άλλα σχολεία
9. Συμμετοχή των εκπαιδευτικών σε εθνικά και ευρωπαϊκά προγράμματα	<ul style="list-style-type: none"> • Συμμετοχή σε εθνικά και ευρωπαϊκά προγράμματα (Erasmus κ.λπ.) • Συμμετοχή σε δράσεις κοινωνικού ενδιαφέροντος κ.λπ.

4.1.7 Αξιοποίηση αποτελεσμάτων αξιολόγησης

Την ευθύνη της παρακολούθησης και του συντονισμού της διαδικασίας του Συλλογικού Προγραμματισμού και της Εσωτερικής και Εξωτερικής Αξιολόγησης του εκπαιδευτικού έργου των σχολικών μονάδων έχουν:

1. σε περιφερειακό επίπεδο το οικείο ΠΕ.Κ.Ε.Σ.,
2. σε εθνικό επίπεδο η Α.ΔΙ.Π.Π.Δ.Ε. και το Ι.Ε.Π.

Η Α.ΔΙ.Π.Π.Δ.Ε. αξιοποιεί το περιεχόμενο της ψηφιακής εφαρμογής του Ι.Ε.Π. σε τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο, και εστιάζοντας κυρίως στις Εκθέσεις Εξωτερικής Αξιολόγησης των ΠΕ.Κ.Ε.Σ.:

(α) συντάσσει ετήσια Έκθεση (ν. 4142/2013), εστιάζοντας σε γενικές παρατηρήσεις, αναφορικά με τα επιτεύγματα, τις ανάγκες, τις δυσκολίες και τις τάσεις, όπως αυτές προκύπτουν από τις Εκθέσεις Εξωτερικής Αξιολόγησης των Π.Ε.Κ.Ε.Σ. και

(β) εισηγείται προς τον Υπουργό Παιδείας και Θρησκευμάτων τρόπους βελτίωσης και αποτελεσματικότερης οργάνωσης των διαδικασιών του Συλλογικού Προγραμματισμού και της Εσωτερικής και Εξωτερικής αξιολόγησης των σχολικών μονάδων. Οι ετήσιες Εκθέσεις της Α.ΔΙ.Π.Π.Δ.Ε. αναρτώνται στην ιστοσελίδα της.

Το Ι.Ε.Π. αξιοποιεί το περιεχόμενο της ειδικής ψηφιακής εφαρμογής σε τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο για την άσκηση των αρμοδιοτήτων του και εισηγείται σχετικά στον Υπουργό Παιδείας και Θρησκευμάτων, σε συνεργασία με την Α.ΔΙ.Π.Π.Δ.Ε., στις περιπτώσεις που αυτό κρίνεται ενδεδειγμένο ή αναγκαίο.

4.2 Η αξιολόγηση των σχολικών μονάδων στη Φινλανδία

Η εκπαιδευτική νομοθεσία, η οποία επίσης κατευθύνει τη διασφάλιση της ποιότητας, βασίζεται στην αρχή της αποκέντρωσης, όπου η αυτοαξιολόγηση των εκπαιδευτικών φορέων και οι εξωτερικές αξιολογήσεις ενός εθνικού εξωτερικού φορέα δημιουργούν τη βάση. Φημισμένη για την αποκεντρωμένη και με επίκεντρο τον δάσκαλο προσέγγισή της, η Φινλανδία υπερηφανεύεται για το εξαιρετικό εκπαιδευτικό της σύστημα. Αυτό το σύστημα εμπιστεύεται απόλυτα τον επαγγελματισμό και την τεχνογνωσία των εκπαιδευτικών, προάγοντας την αυτονομία και ενισχύοντας ένα περιβάλλον συνεργασίας. Σε αντίθεση με άλλες χώρες, η Φινλανδία δεν έχει χωριστή σχολική επιθεώρηση, αλλά βασίζεται σε εσωτερικούς μηχανισμούς αξιολόγησης για να διασφαλίσει τη συνεχή βελτίωση και να καλλιεργήσει μια κουλτούρα αριστείας (OECD, 2013).

Η διαδικασία αξιολόγησης στις φινλανδικές σχολικές μονάδες περιλαμβάνει ένα ευρύ φάσμα διαστάσεων, συμπεριλαμβανομένων των εκπαιδευτικών πρακτικών, των μαθησιακών αποτελεσμάτων και της συνολικής αποτελεσματικότητας των μεθόδων διδασκαλίας. Η προώθηση της αυτοαξιολόγησης σε αυτές τις μονάδες ενισχύει το αίσθημα συλλογικής ευθύνης, διευκολύνοντας την αξιολόγηση από ομοτίμους και τις συλλογικές προσπάθειες μεταξύ των εκπαιδευτικών.

Στη Φινλανδία, η εσωτερική αξιολόγηση εξυπηρετεί πολλές βασικές λειτουργίες. Αυτά περιλαμβάνουν την προσφορά πολύτιμων σχολίων για την επίτευξη των εκπαιδευτικών στόχων, τη διευκόλυνση της μάθησης των μαθητών και την προώθηση της συνεχούς βελτίωσης. Ο πρωταρχικός στόχος της αξιολόγησης είναι να ανυψώσει το επίπεδο

εκπαίδευσης εντοπίζοντας τομείς που απαιτούν βελτίωση και αναγνωρίζοντας τις αποτελεσματικές προσεγγίσεις που εφαρμόζουν οι σχολικές μονάδες.

Η αξιολόγηση εντός του φινλανδικού εκπαιδευτικού συστήματος είναι μια διαρκής και αδιάκοπη πρακτική που ενσωματώνεται απρόσκοπτα στην καθημερινή λειτουργία των σχολείων. Αντί να περιορίζεται σε άκαμπτα χρονικά πλαίσια, η φινλανδική προσέγγιση για την αξιολόγηση δίνει προτεραιότητα στην προσαρμοστικότητα και τη ρευστότητα, επιτρέποντας γρήγορες προσαρμογές και βελτιώσεις ως απάντηση στις εξελισσόμενες απαιτήσεις και κατανοήσεις.

Στόχος των αξιολογήσεων είναι η ανάπτυξη της εκπαίδευσης και η υποστήριξη της μάθησης, διασφαλίζοντας παράλληλα την ποιότητα της εκπαίδευσης. Οι αξιολογήσεις παρέχουν επίσης πληροφορίες για τη λήψη αποφάσεων σε τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο σχετικά με την εκπαίδευση, καθώς και για το αναπτυξιακό έργο και τη διεθνή σύγκριση.

4.2.1 Χαρακτηριστικά φινλανδικού εκπαιδευτικού συστήματος

Για τη Φινλανδία, οι λέξεις κλειδιά για την εκπαιδευτική της πολιτική είναι η ποιότητα, η αποτελεσματικότητα, η ισότητα και η διεθνοποίηση. Η εκπαίδευση επίσης είναι ένας σημαντικός παράγοντας για την αύξηση της ανταγωνιστικότητας. Βασικές προτεραιότητες στην εκπαιδευτική ανάπτυξη είναι να αυξηθεί το επίπεδο της εκπαίδευσης και των δεξιοτήτων του πληθυσμού και του παραγωγικού δυναμικού της χώρας, η βελτίωση της αποτελεσματικότητας του εκπαιδευτικού συστήματος, για την πρόληψη του αποκλεισμού μεταξύ των παιδιών και των νέων γενικότερα, καθώς και να αυξηθούν οι ευκαιρίες μάθησης των ενηλίκων. Ιδιαίτερη προσοχή έχει δοθεί επίσης στη βελτίωση της ποιότητας και των επιπτώσεων στους τομείς της επαγγελματικής εκπαίδευσης, κατάρτισης και έρευνας.

Το Φινλανδικό Εθνικό Συμβούλιο Εκπαίδευσης, το 1993, εισήγαγε ένα πρόγραμμα για την αυτοαξιολόγηση στα φινλανδικά σχολεία, με σκοπό να αναπτύξει κατάλληλα μοντέλα αυτοαξιολόγησης για τους διάφορους τύπους σχολείων της χώρας και παράλληλα να δημιουργήσει κουλτούρα αυτοαξιολόγησης στα σχολεία της χώρας. Το πρόγραμμα αυτό θεωρείται ότι συντέλεσε στο να ενισχυθεί σημαντικά η θέση της αυτοαξιολόγησης στο φινλανδικό σχολείο από το 1999 και αποτελεί υποχρεωτική εκπαιδευτική διαδικασία για το σύνολο των σχολείων της χώρας.

Το Υπουργείο παιδείας και πολιτισμού της χώρας, είναι η ανώτατη αρχή της εκπαίδευσης και έχει την εποπτεία των δημόσια επιδοτούμενων φορέων εκπαίδευσης και κατάρτισης, από την πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια γενική εκπαίδευση μέχρι τα πολυτεχνεία, τα

πανεπιστήμια και την εκπαίδευση των ενηλίκων. Είναι επίσης αρμόδιο, μαζί με το Εθνικό Συμβούλιο Παιδείας και Πολιτισμού, για την εφαρμογή της εκπαιδευτικής πολιτικής και για τη διαχείριση του εκπαιδευτικού συστήματος σε επίπεδο κεντρικής κυβέρνησης.

Ωστόσο, πολλά θέματα αποφασίζονται από τους παρόχους εκπαίδευσης και κατάρτισης, όπως είναι οι τοπικές αρχές (αυτοδιοίκηση) και οι κοινοπραξίες τους. Η προσχολική και η βασική εκπαίδευση καθώς και η ανώτερη δευτεροβάθμια γενική και επαγγελματική εκπαίδευση, διέπονται από τους στόχους που ορίζονται από τη νομοθεσία και έχουν ως πυρήνα τα εθνικά προγράμματα σπουδών. Η γενική εκπαίδευση και η επαγγελματική κατάρτιση συγχρηματοδοτούνται από το κράτος και την αυτοδιοίκηση.

Το Φινλανδικό εκπαιδευτικό σύστημα αποτελείται από εννέα χρόνια ενιαία υποχρεωτική βασική εκπαίδευση (7ο – 15ο) και ένα χρόνο πριν (6ο) εθελοντική προσχολική εκπαίδευση (νηπιαγωγείο). Την ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση (16ο -18ο), η οποία περιλαμβάνει την επαγγελματική (ΕΠΑ.Λ) και τη γενική (ΓΕ.Λ) εκπαίδευση. Την τριτοβάθμια εκπαίδευση, στην οποία περιλαμβάνονται τα Πανεπιστήμια και τα Πολυτεχνεία. Η εκπαίδευση των ενηλίκων παρέχεται σε όλα τα επίπεδα (βαθμίδες).

Στη Φιλανδία, η προσχολική εκπαίδευση, η βασική εκπαίδευση και η ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και κατάρτιση, η οποία συμπληρώνεται από την προσχολική εκπαίδευση και τις πριν και μετά το σχολείο δραστηριότητες, αποτελούν ένα συνεκτικό μονοπάτι μάθησης που υποστηρίζει την ανάπτυξη των παιδιών και την ευημερία.

Οι μαθητές μπορούν να μεταβούν από το ένα επίπεδο στο άλλο. Τόσο η γενική όσο και η επαγγελματική ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, παρέχουν τα πιστοποιητικά καταλληλότητας για περαιτέρω σπουδές σε πανεπιστήμια και πολυτεχνεία. Ο μαθητής που ολοκληρώνει ένα επίπεδο σπουδών, είναι πάντοτε επιλέξιμος για σπουδές στο επόμενο επίπεδο. Τα προσόντα σε κάθε επίπεδο πιστοποιούνται (επίπεδο ISCED) και διασφαλίζονται τα δικαιώματα των μαθητών.

Οι διαδικασίες της αυτοαξιολόγησης είναι απολύτως αποκεντρωμένες, με την έννοια ότι κάθε σχολική μονάδα μπορεί να αναπτύξει τη δική της προσέγγιση στη διαδικασία. Παρ' όλα αυτά οι κεντρικές εκπαιδευτικές αρχές προτείνουν στα σχολεία θεματικές στις οποίες θεωρούν ότι θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη έμφαση κατά την αξιολογική διαδικασία, όπως επίσης και μοντέλα αυτοαξιολόγησης. Για παράδειγμα, σχετικά πρόσφατα και μετά την ψήφιση νόμου για την ολόπλευρη ανάπτυξη, την ασφάλεια και την ευημερία των μαθητών, τομείς όπως το παιδαγωγικό κλίμα του σχολείου, η αλληλεπίδραση μαθητών και εκπαιδευτικών, η υγεία των μαθητών θεωρήθηκε ότι θα πρέπει να αποτελέσουν κεντρικά πεδία για την αυτοαξιολόγηση των σχολικών μονάδων της χώρας

4.2.2 Είδη αξιολόγησης σχολικής μονάδας

Όσον αφορά στα μοντέλα αυτοαξιολόγησης, οι κεντρικές εκπαιδευτικές αρχές προτείνουν τα ακόλουθα:

- Το EFQM (European Foundation for Quality Management) Excellent Model εστιάζει στην αξιολόγηση εννέα συνολικά τομέων. Οι πέντε εξ' αυτών αφορούν στην οργάνωση και διοίκηση (αποτελεσματικότητα διοίκησης) ενώ οι υπόλοιποι τέσσερις σχετίζονται με τα αποτελέσματά της.
- Το CQAF (Common Quality Assurance Framework) Model αφορά, κατά κύριο λόγο, στην αυτοαξιολόγηση των σχολείων της επαγγελματικής εκπαίδευσης.
- Το CAF (Common Assessment Framework) εστιάζει στην αξιολόγηση πέντε τομέων: της ηγεσίας, της στρατηγικής και του σχεδιασμού, της διαχείρισης των ανθρώπινων πόρων, των συνεργασιών και της αξιοποίησης των πόρων, της διαδικασίας και της διαχείρισης της αλλαγής.

Τα ανωτέρω μοντέλα, τα οποία χρησιμοποιούνται ευρύτερα στην αυτοαξιολόγηση υπηρεσιών του δημοσίου και του ιδιωτικού τομέα, προτείνεται να χρησιμοποιηθούν από τις σχολικές μονάδες αυτοτελώς ή σε συνδυασμό.

Κατά τη διάρκεια των διαδικασιών της αυτοαξιολόγησης, οι εκπαιδευτικοί σε συνεργασία με τις τοπικές εκπαιδευτικές αρχές αποτιμούν την ποιότητα του παρεχόμενου εκπαιδευτικού έργου. Οι διαδικασίες της αυτοαξιολόγησης υποστηρίζονται από τα αποτελέσματα των εξωτερικών αξιολογήσεων σε τοπικό ή κεντρικό επίπεδο, όπως προαναφέρθηκε. Τα αποτελέσματα της αυτοαξιολόγησης χρησιμοποιούνται για το σχεδιασμό βελτιωτικών/ αναπτυξιακών παρεμβάσεων σε επίπεδο σχολείου, οι οποίες σε πολλές περιπτώσεις σχεδιάζονται με τη συμμετοχή των τοπικών εκπαιδευτικών αρχών που έχουν και την ευθύνη για την παροχή της εκπαίδευσης σε τοπικό επίπεδο. Θα πρέπει τέλος να σημειωθεί ότι κάθε εκπαιδευτική μονάδα της χώρας οφείλει να έχει το δικό της αναπτυξιακό πλάνο.

Τα αποτελέσματα της αυτοαξιολόγησης δημοσιοποιούνται στους γονείς των μαθητών καθώς επίσης και στα υπόλοιπα ενδιαφερόμενα μέρη της κοινότητας.
<http://aee.iep.edu.gr/country/%CF%86%CE%B9%CE%BD%CE%BB%CE%B1%CE%BD%CE%B4%CE%B9%CE%B1>

4.2.3 Σκοποί και στόχοι της αξιολόγησης

Η αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου αποτελεί αναπόσπαστο στοιχείο της φιλανδικής εκπαίδευσης και συνδέεται στενά με την οργάνωση και διοίκησή της σε τοπικό και κεντρικό επίπεδο. Πιο συγκεκριμένα, η αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου επιτελεί τις ακόλουθες λειτουργίες:

- Συγκέντρωση και ανάλυση πληροφοριών / δεδομένων για τη λήψη εκπαιδευτικών αποφάσεων σε τοπικό και κεντρικό επίπεδο.
- Βελτίωση του παρεχόμενου εκπαιδευτικού έργου, των μαθησιακών αποτελεσμάτων και της εν γένει λειτουργίας των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων.
- Ανάπτυξη / Βελτίωση του εκπαιδευτικού συστήματος της χώρας.

4.2.4 Φορείς αξιολόγησης

Η αξιολόγηση αποτελεί νόμιμο καθήκον. Το καθήκον της αυτοαξιολόγησης ισχύει για όλους τους συμμετέχοντες στην εκπαιδευτική διαδικασία. Τόσο οι δήμοι όσο και άλλοι πάροχοι υπηρεσιών αναμένεται να αξιολογούν συστηματικά και τακτικά τις δικές τους δραστηριότητες. Αυτό βοηθά τους παρόχους να αναγνωρίσουν τα πλεονεκτήματα και τις αναπτυξιακές ανάγκες των δραστηριοτήτων τους, καθώς και να βελτιώσουν τις δραστηριότητες. Εκτός από το καθήκον αυτοαξιολόγησης, υποχρεωτική είναι και η συμμετοχή σε εξωτερικές αξιολογήσεις των δραστηριοτήτων τους.

Το Φινλανδικό Κέντρο Αξιολόγησης της Εκπαίδευσης (FINEEC) είναι ο εθνικός φορέας που είναι αρμόδιος για τις εξωτερικές αξιολογήσεις. Υποστηρίζει επίσης τους εμπλεκόμενους στην αυτοαξιολόγηση, παρέχοντας κατάρτιση και αναπτύσσοντας εργαλεία για τη διασφάλιση της ποιότητας. Οι Περιφερειακοί Κρατικοί Διοικητικοί Οργανισμοί (AVI) και η Εθνική Εποπτική Αρχή για την Πρόνοια και την Υγεία, Valvira — και στην περίπτωση των ιδιωτικών παρόχων υπηρεσιών και ο δήμος συμμετέχουν επίσης στην εποπτεία της λειτουργίας και αξιολόγησης των σχολικών μονάδων.

<https://eurydice.eacea.ec.europa.eu>

4.2.5 Κριτήρια, δείκτες αξιολόγησης και διαδικασία

Πέρα από τους περιορισμούς του σεβασμού της νομοθεσίας και των εθνικά καθορισμένων στόχων για την εκπαίδευση μπορούν ελεύθερα να επιλέγουν το περιεχόμενο, το πρόγραμμα, μερικές φορές ακόμη και τα αντικείμενα αξιολόγησης, τα κριτήρια, τους δείκτες και τις διαδικασίες. Από αυτή την άποψη η αυτοαξιολόγηση μπορεί να είναι προβληματική. Η όλη

διαδικασία ελέγχεται ως προς την εγκυρότητα και την αξιοπιστία: τα μέλη του οργανισμού έχουν την δυνατότητα να παράγουν στοιχεία αξιολόγησης με τον τρόπο που τους εξυπηρετεί ή που αντιλαμβάνονται την πραγματικότητα γύρω τους. Για να αντιμετωπίσουν αυτό το πρόβλημα μπορούν να χρησιμοποιήσουν το υλικό που έχει παραχθεί από το Εθνικό Συμβούλιο Εκπαίδευσης αρχικά και από το Συμβούλιο Αξιολόγησης της Εκπαίδευσης μετά το 2003, το οποίο υπάρχει και τους παρέχεται ηλεκτρονικά μέσω διαδικτύου αλλά και σε έντυπη μορφή.

Οι δείκτες μπορούν να δώσουν πολύ εύκολα και γρήγορα πληροφορίες για τα αντικείμενα αξιολόγησης. Για αυτόν το λόγο το Συμβούλιο Αξιολόγησης της Εκπαίδευσης μαζί με την στατιστική υπηρεσία της Φινλανδίας αναπτύσσουν κοινούς δείκτες για να βοηθήσουν τους αξιολογητές σε εθνικό και τοπικό επίπεδο. Στις αξιολογήσεις τους, τα σχολεία μπορούν να υιοθετήσουν εθνικούς και τοπικούς δείκτες καθώς επίσης και δικούς τους.

Το πρόβλημα που παρουσιάζεται όμως είναι ότι περιγράφοντας την ποιότητα των αποτελεσμάτων ή των δραστηριοτήτων με την χρήση στατιστικών παραμέτρων όπως οι δείκτες θα περιορίζονταν η απόκτηση πραγματικών και ποικίλων πληροφοριών για το αντικείμενο που μελετάται. Οι δείκτες δεν μπορούν να καλύψουν όλο το φάσμα των απαιτήσεων, ειδικά όταν υπάρχουν για παρακολούθηση «συμβολικές έννοιες» όπως στην εκπαίδευση. Όπως είναι εύκολα κατανοητό, η κατά αποκλειστικότητα χρήση τους θα ελαχιστοποιούσε την αξία των εξαγόμενων αποτελεσμάτων. Στην περίπτωση αυτή είναι απαραίτητο να χρησιμοποιούνται τόσο δείκτες (ποιοτικοί και ποσοτικοί) όσο και ποιοτικά κριτήρια ώστε να καλύπτουν όσο το δυνατόν καλύτερα τις ανάγκες της πλήρους αξιολόγησης. Ολόκληρο το εκπαιδευτικό σύστημα όπως αυτό είναι δομημένο (στόχοι, νομοθεσία, κανόνες, προγράμματα σπουδών, προσωπικό, εγκαταστάσεις, εξοπλισμός κ.τ.λ.) καθώς επίσης το ότι είναι ένα σύστημα στο οποίο παίρνονται αποφάσεις σε πολλά επίπεδα, προσφέρει μια μεγάλη βάση για καθορισμό αντικειμένων προς αξιολόγηση προκειμένου να γίνει δυνατή η συντήρηση και βελτίωση του.

<https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/>

Το εθνικό σύστημα αξιολόγησης της Φινλανδίας καλύπτει τις ακόλουθες περιοχές:

- Προσφορά και η ζήτηση για εκπαίδευση, πρόσβαση στην εκπαίδευση, και η μαθητική ροή
- Δομή και η λειτουργία ολόκληρου του εκπαιδευτικού συστήματος και των μερών που το αποτελούν
- Σχέση μεταξύ της ποιότητας και των πόρων που διατίθενται για την εκπαίδευση

- Τάσεις ανάπτυξης στην πολιτική εκπαίδευσης και αλλαγές στον τομέα των εκπαιδευτικών υπηρεσιών
- Σχέσεις μεταξύ της εκπαίδευσης και της κοινωνίας
- Προγράμματα σπουδών, διδακτέα ύλη και διδασκαλία
- Μαθησιακά επιτεύγματα • Αποτελεσματικότητα, αποδοτικότητα, οικονομία (Eurydice 2001& Eurybase, 2003-04).

4.2.6 Αξιοποίηση αποτελεσμάτων αξιολόγησης

Τα αποτελέσματα των καθαρά ατομικών πρωτοβουλιών αυτοαξιολογήσεων στις περισσότερες περιπτώσεις διατηρούνται για εσωτερική χρήση. Είναι οι περιπτώσεις που ένα άτομο ή μια ομάδα ατόμων από το ίδιο σχολείο αποφασίζει με δική της πρωτοβουλία να κάνει αξιολόγηση για ένα θέμα που τους προβληματίζει. Όταν όμως είναι αυτοαξιολογήσεις που έχουν επίσημο χαρακτήρα, τα κύρια στοιχεία τους συνήθως δημοσιεύονται σε εκθέσεις. Αυτό γίνεται για να φανεί το επίπεδο της εκπαίδευσης στο ευρύτερο κοινωνικό σύνολο τοπικά και σε όσους άλλους ενδιαφέρονται (Eurydice, 2001). Κατά την αυτοαξιολόγησή τους τα σχολεία μπορούν να προσκαλέσουν σε βοήθεια άτομα με εξειδίκευση και εμπειρία σε θέματα αξιολόγησης, ως εξωτερικούς συμβούλους. Συνήθως, λόγω των γνώσεων και των ικανοτήτων τους, αυτοί είναι που σηκώνουν το κύριο βάρος των αποφάσεων που πρέπει να ληφθούν σε όλη την διαδικασία αυτοαξιολόγησης από την αρχή ως το τέλος της.

<https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/>

4.3 Η αξιολόγηση των σχολικών μονάδων στην Κύπρο

Η δέσμευση της Κύπρου στην ενίσχυση του εκπαιδευτικού της συστήματος καταδεικνύεται ξεκάθαρα μέσα από τη συγκρότηση του Κέντρου Εκπαιδευτικής Έρευνας και Αξιολόγησης (ΚΕΕΑ). Αυτό υπογραμμίζει την ισχυρή αποφασιστικότητα για την οικοδόμηση ενός ολοκληρωμένου ερευνητικού πλαισίου εντός του εκπαιδευτικού συστήματος. Τα βασικά χαρακτηριστικά αυτής της δέσμευσης περιλαμβάνουν ένα δυναμικό σύστημα που αναγνωρίζει τη σημασία της υιοθέτησης των σύγχρονων προσεγγίσεων αξιολόγησης και δίνει προτεραιότητα στην αυτοαξιολόγηση σε ατομικό σχολικό επίπεδο (Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, 2008).

Όσον αφορά διαδικασία της εσωτερικής αξιολόγησης στην Κύπρο, το κράτος δίνει έμφαση σε ένα ευρύ φάσμα εκπαιδευτικών συνιστωσών, συμπεριλαμβανομένων έργων, προγραμμάτων σπουδών, σχολικών βιβλίων και της συνολικής δομής των σχολείων. Το ολοκληρωμένο μοντέλο εσωτερικής αξιολόγησης στοχεύει στην αξιολόγηση της συνολικής

αποτελεσματικότητας του εκπαιδευτικού συστήματος λαμβάνοντας υπόψη πολλαπλούς παράγοντες.

Η Πρόταση για ένα νέο σύστημα αξιολόγησης στην Κύπρο αναδεικνύει τους στόχους της εσωτερικής αξιολόγησης, οι οποίοι περιλαμβάνουν τον μετασχηματισμό και την ενημέρωση του ισχύοντος συστήματος. Η εστίαση είναι στην εξάλειψη της περιορισμένης προσέγγισης της επιθεώρησης και στη δημιουργία ενός συστήματος εσωτερικής αξιολόγησης. Επιπλέον, υπάρχει σχέδιο περιορισμού της εξωτερικής αξιολόγησης σε συγκεκριμένες καταστάσεις και εισαγωγής εναλλακτικών οδών για την πρόοδο των εκπαιδευτικών.

Αν δεν υπάρχει ένα συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα για την αξιολόγηση, παρατηρείται ότι το πρόσφατα προτεινόμενο σύστημα επιδιώκει να δημιουργήσει μια αδιάλειπτη και συνεχώς εξελισσόμενη διαδικασία, που εγγυάται τη δυνατότητα προσαρμογής στις εξελισσόμενες απαιτήσεις και επιτρέποντας βελτιώσεις με βάση τη ληφθείσα ανατροφοδότηση.

Στην Κύπρο, το Κέντρο Εκπαιδευτικής Έρευνας και Αξιολόγησης (ΚΕΕΑ) λειτουργεί ως το κύριο διοικητικό όργανο για την αξιολόγηση. Ο ρόλος του περιλαμβάνει τη δημιουργία ενός ερευνητικού πλαισίου, την προώθηση της επιστημονικής έρευνας και την εποπτεία της συνεχούς επιστημονικής αξιολόγησης εντός του εκπαιδευτικού συστήματος. Οι προσπάθειες αυτές γίνονται σύμφωνα με τους πρωταρχικούς στόχους που θέτει το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού.

Το μοντέλο αυτοαξιολόγησης για τις κυπριακές σχολικές μονάδες, υιοθετεί μια πολυδιάστατη προσέγγιση, η οποία συνάδει με τις αρχές του προτεινόμενου νέου συστήματος. Ιδιαίτερη προσοχή δίνεται στην εσωτερική αξιολόγηση, με έμφαση σε διαφορετικά επίπεδα όπως η σχολική μονάδα και οι μεμονωμένοι εκπαιδευτικοί. Το μοντέλο δίνει σημασία στις συμμετοχικές προσεγγίσεις, στον καθορισμό κριτηρίων και στη δημιουργία εντύπων αξιολόγησης που είναι έγκυρα και επιστημονικά τεκμηριωμένα.

4.3.1 Χαρακτηριστικά κυπριακού εκπαιδευτικού συστήματος

Το Κυπριακό εκπαιδευτικό σύστημα συγκαταλέγεται στα εκπαιδευτικά συστήματα με Συγκεντρωτική Οργάνωση και μάλιστα με αρκετά υψηλό βαθμό συγκέντρωσης. Στην κορυφή της πυραμίδας της οργανωτικής διάρθρωσης του Κυπριακού εκπαιδευτικού συστήματος βρίσκεται το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού της Κύπρου. Στο Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού λαμβάνονται όλες οι αποφάσεις που σχετίζονται με την παιδεία για μεταρρυθμίσεις, για αναλυτικά προγράμματα, για τους στόχους της χρονιάς κ.τ.λ. Ο

υπουργός του εν λόγω υπουργείου όμως δεν ενεργεί αυθαίρετα και χωρίς να ελέγχεται από κανένα. Έχει να λογοδοτήσει στον εκάστοτε πρόεδρο της Κυπριακής Δημοκρατίας και οι αποφάσεις του πρέπει να περάσουν από το Υπουργικό Συμβούλιο. Στην περίπτωση δε που αφορά αλλαγή για την οποία απαιτείται νομοθετική ρύθμιση πρέπει να συζητηθεί στην Κυπριακή Βουλή. Η συγκεκριμένη πρόταση θα κατατεθεί από την κυβέρνηση στη βουλή για συζήτηση και στη συνέχεια θα διεξαχθεί ψηφοφορία.

Η οργανωτική δομή του εκπαιδευτικού συστήματος της χώρας μας έχει ως εξής:

- Στην κορυφή βρίσκεται το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού (Υπουργός)
- Αμέσως μετά συναντούμε το Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου
- Στη συνέχεια υπάρχουν πάρα πολλά τμήματα τα οποία δρουν ανεξάρτητα και βρίσκονται κάτω από την επίβλεψη του εκάστοτε υπουργού και του εκάστοτε γενικού διευθυντή του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού. Αν μπορούσαμε να χωρίσουμε τα τμήματα αυτά σε τρεις κατηγορίες θα τα χωρίζαμε σε αυτά που ασχολούνται με τη λειτουργία του Υπουργείου (Διοίκηση, Αρχείο, Λογιστήριο), σε αυτά που ασχολούνται με θέματα εκπαίδευσης και έρευνας (Δημοτική Εκπαίδευση, Μέση Εκπαίδευση, Τεχνική Επαγγελματική Εκπαίδευση, Ανώτερη – Ανώτατη Εκπαίδευση, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο και το Κέντρο Επιστημονικών Ερευνών) και τις Υπηρεσίες (Πολιτιστικές Υπηρεσίες, Τεχνικές Υπηρεσίες, Άλλες Υπηρεσίες – Υπηρεσία Εκπαιδευτικής Ψυχολογίας, Υπηρεσία Επαγγελματικής Καθοδήγησης – υπάγεται στη Μέση Εκπαίδευση, Υπηρεσία Ανάπτυξης Προγραμμάτων – υπάγεται στο Παιδαγωγικό Ινστιτούτο).

Το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού στα πλαίσια της άσκησης αποτελεσματικής εποπτείας των σχολείων, τόσο των σχολείων στο σύνολο τους, ως ενιαία μονάδα, αλλά και του ρόλου τους ως χώροι μετάδοσης γνώσης, ατομικά πλέον, διευθυντές, καθηγητές δάσκαλοι κ.τ.λ, κατανέμει τη διοικητική εξουσία του στις Διευθύνσεις. Οι Διευθύνσεις πλέον ασκούν εξωτερική εποπτεία των σχολικών μονάδων με βάση το παρακάτω οργανόγραμμα το οποίο παρουσιάζει την ιεραρχική δομή αυτής της εποπτείας:

- Διευθύνσεις Δημοτικής και Μέσης Εκπαίδευσης (Διευθυντής)
- Γενικός Επιθεωρητής Δημοτικής και Μέσης Εκπαίδευσης
- Πρώτοι Λειτουργοί Εκπαίδευσης (Επαρχιακοί και Γενικός)
- Επιθεωρητές Δημοτικής και Μέσης Εκπαίδευσης

Για το τι συμβαίνει μέσα στα σχολεία την απόλυτη ευθύνη έχει ο επικεφαλής κάθε σχολείου που δεν είναι άλλος από το διευθυντή κάθε σχολικής μονάδας. Όπως συμβαίνει σε

κάθε ζωντανό οργανισμό που σφύζει από υγεία, έτσι και στα σχολεία γίνεται κατανομή εξουσιών και ιεραρχική δόμηση καθηκόντων αναλόγως του βαθμού του κάθε εκπαιδευτικού. Στην Ιεραρχία αυτή δεν χωρούσε ο Καθηγητικός Σύλλογος ως ξεχωριστό σώμα, οι αποφάσεις του οποίου λαμβάνονται σοβαρά υπόψη και καθορίζουν την εύρυθμη και ομαλή λειτουργία των σχολείων. Η ιεραρχία μέσα στα σχολεία έχει ως εξής:

- Διευθυντής Σχολείου
- Βοηθοί Διευθυντές Α
- Βοηθοί Διευθυντές Β΄
- Καθηγητής – Δάσκαλος

Εκπαιδευτής – Συνοδός Μαθητές

4.3.2 Είδη αξιολόγησης σχολικής μονάδας

Για την αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου, προτείνεται η θεσμοθέτηση μιας ενιαίας διαδικασίας με σκοπό την εγκαθίδρυση μιας διαρκούς πορείας βελτίωσης. Η ενιαία προσέγγιση βελτίωσης θα περιλαμβάνει:

- Εσωτερική αξιολόγηση (αυτοαξιολόγηση): Η εσωτερική αξιολόγηση, ως διαδικασία αυτοαξιολόγησης, θα αναπτύσσεται από το σχολείο ως εσωτερική διαδικασία με αρχική ανίχνευση αναγκών, σχεδιασμό, εφαρμογή, παρακολούθηση και αξιολόγηση δράσεων.
- Εξωτερική αξιολόγηση (ανατροφοδότηση): Η εξωτερική αξιολόγηση θα διαδέχεται και υποστηρίζει την αυτοαξιολόγηση και θα παρέχει ανατροφοδότηση στο σχολείο, ώστε η διαδικασία επανασχεδιασμού στη συνέχεια να είναι τεκμηριωμένη από εξωτερικό κλιμάκιο αξιολόγησης για ενδυνάμωση και υποστήριξη του έργου της αυτοαξιολόγησης. (Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, 2019)

Η διαδικασία εσωτερικής αξιολόγησης αναπτύσσεται στη βάση ενός τριετούς σχεδιασμού με επιμέρους στόχους, οι οποίοι θα μπορούν να αναθεωρηθούν ή εμπλουτιστούν κάθε χρόνο. Βάση ανάπτυξης των στόχων θα είναι το όραμα, η αποστολή του σχολείου και οι ιδιαίτερες ανάγκες που θα διαπιστώνονται από το προσωπικό. Η προσέγγιση αυτή δίνει την ευελιξία στο σχολείο να προσαρμόζει τη δράση του παραμένοντας σταθερό στο όραμα και την αποστολή του, επιτρέποντας τη συνέχιση αναπτυξιακής πορείας ακόμα και όταν συμβαίνουν αλλαγές στη διεύθυνση και το προσωπικό του σχολείου.

4.3.3 Σκοποί και στόχοι της αξιολόγησης

Σκοπός της αυτοαξιολόγησης ως διαδικασίας, είναι:

- Να οριστεί το ευρύτερο όραμα και ο σκοπός του σχολείου (η βάση του τριετούς πλάνου).
- Να προσδιοριστούν οι τομείς βελτίωσης ως στόχοι προτεραιότητας.
- Να μετατραπούν οι στόχοι σε ένα πρακτικά εφαρμόσιμο σχέδιο ανάπτυξης ολόκληρου του σχολείου και όλων των μελών του προσωπικού.

Η εφαρμογή δράσεων για εσωτερική αξιολόγηση θα διασυνδέεται με τις εκφρασμένες πολιτικές του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού για:

- «Ενιαίο Σχέδιο για Βελτίωση της Σχολικής Μονάδας» και
- «Πολιτική για Επαγγελματική Μάθηση».

Κάθε σχολείο προχωρεί στην ανάπτυξη Ενιαίου Σχεδίου Βελτίωσης Σχολικής Μονάδας (ΕΣΒΣΜ), βασικό μέρος του οποίου θα είναι το Σχέδιο Επαγγελματικής Μάθησης. Το ΕΣΒΣΜ αναπτύσσεται με στόχο να οργανωθεί και υποστηριχθεί αποτελεσματικότερα η προσπάθεια του σχολείου για βελτίωση. Μακροπρόθεσμα, η πρακτική αυτή αναμένεται να συμβάλει στην ανάπτυξη κουλτούρας για διαρκή πορεία ανάπτυξης και βελτίωσης. Μέσα από τη διαδικασία αυτοαξιολόγησης τα σχολεία ενθαρρύνονται να ακολουθούν εφικτά και σταθερά βήματα με σκοπό την αναγνώριση αναγκών και την ανταπόκριση σε προτεραιότητες που τα ίδια θα προσδιορίζουν. Στο ενιαίο σχέδιο, τα σχολεία αναμένεται να ενσωματώνουν και πολιτικές – πρακτικές πέρα από μαθησιακές εμφάσεις που σχετίζονται με γνωστικά αντικείμενα. (Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, 2019)\

4.3.4 Περιοδικότητα αξιολόγησης

Προτείνεται τριετής κύκλος ανάπτυξης με διαδικασία ετήσιας αναθεώρησης και εμπλουτισμού. Η διαδικασία θα είναι διαρκής. Η ανάπτυξη ή αναθεώρηση του ΕΣΒΣΜ θα πραγματοποιείται ετησίως, κατά την έναρξη του σχολικού έτους. Ο αρχικός σχεδιασμός και οι αναθεωρημένες εκδοχές του κατά το δεύτερο και τρίτο έτος δράσης θα αξιολογούνται κατά τη λήξη κάθε τρίτου έτους από τους εξωτερικούς αξιολογητές, οπότε και θα ολοκληρώνεται η εξωτερική αξιολόγηση. Η διαδικασία είναι προσχεδιασμένη ως προς τη βασική της δομή και θα παρέχονται ενδεικτικά έτοιμα εργαλεία για να διευκολύνουν την εφαρμογή της. Η διαδικασία, οι δράσεις και τα εργαλεία περιλαμβάνονται στον «Οδηγό Εσωτερικής Αξιολόγησης Σχολικού Έργου». Η ανάπτυξη δράσης θα επιτρέπει και θα

ενθαρρύνει τα μέλη της σχολικής κοινότητας να συμμετέχουν ενεργά στην επιδίωξη των εμφάσεων που θα επισημανθούν και θα καταγραφούν ως προτεραιότητες. Η διαδικασία της εσωτερικής αξιολόγησης θα αναπτύσσεται σε πέντε φάσεις. Στον «Οδηγό Εσωτερικής Αξιολόγησης Σχολικού Έργου» αναλύονται οι πέντε φάσεις ανάπτυξης της εσωτερικής αξιολόγησης. Η διαδικασία αυτή θα αναθεωρείται και θα εμπλουτίζεται σε ετήσια βάση, ώστε να παρέχεται η ευχέρεια προσαρμογής σε πιθανές αλλαγές που συμβαίνουν στο επίπεδο του συστήματος ή του σχολείου. Η ευχέρεια αλλαγών προσαρμογής, κατά το δεύτερο και τρίτο χρόνο του τριετούς κύκλου, θα έχει κυρίως χαρακτήρα αναθεώρησης και εμπλουτισμού (Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, 2019).

Το πλαίσιο, στη βάση του οποίου θα διεξάγεται η εσωτερική αξιολόγηση, θα είναι το ίδιο με αυτό που θα αξιοποιείται κατά την εξωτερική αξιολόγηση. Μέσα στο πλαίσιο αυτό θα παρέχονται περιθώρια ευελιξίας, ώστε να μπορούν να γίνονται προσαρμογές στη βάση των αναγκών και των ιδιαιτεροτήτων που ισχύουν στο κάθε σχολείο. Επίσης, θα παρέχεται υποστήριξη εφαρμογής τόσο από τον υπεύθυνο Επιθεωρητή όσο και από το ΠΙΚ.

Το ΠΙΚ συντηρεί διαδικτυακή πλατφόρμα υποστήριξης της διαδικασίας, παρέχοντας τη δυνατότητα ηλεκτρονικής αξιοποίησης απλών εργαλείων - ερωτηματολογίων και άμεσης επεξεργασίας και ανάλυσης των αποτελεσμάτων, ώστε να εξοικονομείται πολύτιμος χρόνος.

Ο Διευθυντής του σχολείου έχει τη γενική ευθύνη για τον συντονισμό, την παρακολούθηση και την αξιολόγηση της εφαρμογής της διαδικασίας, καθώς και για την ουσιαστική εμπλοκή όλων των παραγόντων του σχολείου, σε όλες τις φάσεις ανάπτυξης της αυτοαξιολόγησης.

Φάσεις Ανάπτυξης εσωτερικής αξιολόγησης

4.3.5 Φορείς αξιολόγησης

Η Επιτροπή Συντονισμού Εσωτερικής Αξιολόγησης (ΕΣΕΑ) θα αναλαμβάνει τον συντονισμό της εσωτερικής αξιολόγησης με ευθύνη του Διευθυντή του σχολείου. Η Επιτροπή θα είναι τετραμελής. Τα μέλη της Επιτροπής Συντονισμού θα αποτελούν οι πιο κάτω:

- Ο Διευθυντής του σχολείου
- Ο υπεύθυνος Επιθεωρητής του σχολείου.
- Ένας Βοηθός Διευθυντής Α΄ ή Βοηθός Διευθυντής
- Δύο εκπαιδευτικοί

Οι απόψεις όλων των μελών του σχολείου θα λαμβάνονται υπόψη, περιλαμβανομένων των μαθητών, γονέων και κηδεμόνων. Ο υπεύθυνος Επιθεωρητής αποτελεί σταθερό μέλος της ομάδας συντονισμού. Η συμμετοχή του στη διαδικασία ενδυναμώνει τον υποστηρικτικό και μεντορικό του ρόλο.

Η ομάδα συντονισμού μπορεί να αξιοποιεί συνεντεύξεις, συζητήσεις, ερωτηματολόγια και άλλα μέσα για τη συλλογή απόψεων που θα καθοδηγήσουν τις εμφάσεις και τον προσανατολισμό του ΕΣΒΣΜ. Ο υπεύθυνος Επιθεωρητής θα εμπλέκεται σε όλες τις φάσεις ανάπτυξης της δράσης αυτοαξιολόγησης και θα αποτελεί αμοιβαία υποχρέωση του Διευθυντή του σχολείου και του ίδιου του Επιθεωρητή να ενημερώνουν για την πορεία. (Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, 2019).

4.3.6 Κριτήρια, δείκτες αξιολόγησης και διαδικασία

Οι δείκτες και κριτήρια αξιολόγησης σχολικών μονάδων στην Κύπρο καθορίζονται από το Υπουργείο Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας. Αυτά τα κριτήρια και δείκτες προορίζονται για να αξιολογήσουν την ποιότητα της εκπαίδευσης που παρέχουν οι σχολικές μονάδες σε διάφορους τομείς, όπως η ποιότητα της διδασκαλίας, η διοίκηση της σχολικής μονάδας, η συνεργασία με τους γονείς και η συμμετοχή των μαθητών σε εξωσχολικές δραστηριότητες.

Οι κύριοι δείκτες και κριτήρια αξιολόγησης περιλαμβάνουν:

1. Ποιότητα Διδασκαλίας:

- Προσαρμογή των μαθησιακών δραστηριοτήτων στις ανάγκες και ενδιαφέροντα των μαθητών.
- Παροχή σχολικού περιβάλλοντος που ευνοεί την εκπαίδευση και την αλληλεπίδραση.
- Χρήση εκπαιδευτικών τεχνολογιών και εργαλείων για την υποστήριξη της διδασκαλίας.

2. Διοίκηση και Οργάνωση:

- Επαρκής οργάνωση και λειτουργία της σχολικής μονάδας.
- Διαχείριση των πόρων και του προϋπολογισμού της μονάδας.
- Ανάπτυξη και υλοποίηση σχολικού προγράμματος και στόχων.

3. Συνεργασία με τους Γονείς:

- Συνεχής ενημέρωση των γονέων σχετικά με την ποιότητα της εκπαίδευσης και την πρόοδο των μαθητών.
- Ευαισθητοποίηση και ενθάρρυνση των γονέων να συμμετέχουν στη ζωή της σχολικής κοινότητας.

4. Εξωσχολικές Δραστηριότητες:

- Διάθεση ποικίλων εξωσχολικών δραστηριοτήτων για την προσωπική και κοινωνική ανάπτυξη των μαθητών.
- Συμμετοχή των μαθητών σε αθλητικές, πολιτιστικές ή κοινωνικές δραστηριότητες.

Οι κυριότεροι παράγοντες που λαμβάνονται υπόψη κατά την αξιολόγηση των σχολικών μονάδων στην Κύπρο είναι οι εξής:

- **Αποτελέσματα μαθητών:** Ποιότητα και ποσότητα των επιδόσεων των μαθητών σε πρακτικά και θεωρητικά μαθήματα, καθώς και σε εθνικές και διεθνείς εξετάσεις.
- **Καθηγητικό προσωπικό:** Επίπεδο κατάρτισης και ποιότητας των καθηγητών. Αξιολόγηση της εμπειρίας και των δεξιοτήτων τους στο μάθημα που διδάσκουν.

- **Υποδομές και εξοπλισμός:** Ποιότητα και κατάσταση των αιθουσών διδασκαλίας, του εργαστηριακού εξοπλισμού, της βιβλιοθήκης, των υπολογιστών και του δικτύου.
- **Προγράμματα διδασκαλίας:** Το περιεχόμενο, η συνοχή και η αντικατοπτριστικότητα των μαθημάτων προς τις ανάγκες και τις προσδοκίες των μαθητών.
- **Υποστήριξη μαθητών:** Ποιότητα και ποσότητα των προγραμμάτων υποστήριξης και καθοδήγησης μαθητών, ειδικών αναγκών, προωθητικής εκπαίδευσης και προετοιμασίας για μετεκπαίδευση και επαγγελματική κατάρτιση.
- **Συμπεριφορά και ασφάλεια:** Επίπεδο τάξης και διαχείρισης της συμπεριφοράς των μαθητών, και μέτρα που λαμβάνονται για την προστασία των μαθητών από ατυχήματα και κινδύνους.
- **Συμμετοχή των γονέων:** Επίπεδο συμμετοχής των γονέων στη σχολική ζωή και στη διαδικασία λήψης αποφάσεων.
- **Διοίκηση και οργάνωση:** Η ομαλή λειτουργία της σχολικής μονάδας, ο βαθμός οργάνωσης, η διοικητική αποτελεσματικότητα και η επίβλεψη.

4.3.7 Αξιοποίηση αποτελεσμάτων αξιολόγησης

Οι Εκθέσεις Εξωτερικής Αξιολόγησης συλλέγονται και μελετώνται από τις Διευθύνσεις κάθε βαθμίδας και στις περιπτώσεις όπου κρίνεται αναγκαίο και ωφέλιμο, αναπτύσσονται υποστηρικτικές δράσεις, οι οποίες μπορεί να περιλαμβάνουν προγράμματα επιμόρφωσης σε σχολική βάση, στήριξη εκπαιδευτικών και Διευθυντή και εμπλοκή συμβούλων στο Πρόγραμμα Επαγγελματικής Μάθησης κατά τα επόμενα έτη για περίοδο που θα ορίζεται με ευθύνη της Διεύθυνσης (ανά βαθμίδα).

Το Κέντρο Εκπαιδευτικής Έρευνας και Αξιολόγησης (ΚΕΕΑ) συγκεντρώνει κάθε χρόνο όλες τις εκθέσεις Εξωτερικής Αξιολόγησης ανά βαθμίδα και αφού γίνει μελέτη και ανάλυσή τους μαζί με άλλα δεδομένα που έχει στη διάθεσή του, ετοιμάζει Γενική Έκθεση για κάθε βαθμίδα και την αποστέλλει στις αντίστοιχες Διευθύνσεις και στη Μονάδα Πολιτικής και Στρατηγικού Σχεδιασμού του Υπουργείου.

Οι Γενικές Εκθέσεις μπορούν να αξιοποιηθούν για σχεδιασμό προγραμμάτων επιμόρφωσης και γενικότερα για χάραξη εκπαιδευτικής πολιτικής, καθορισμό προτεραιοτήτων, στοχοθέτησης και εστίασης σε επίπεδο εκπαιδευτικού συστήματος.

Η Συνεχής Επαγγελματική Βελτίωση (ΣΕΒ) και οι ευκαιρίες του εκπαιδευτικού για ανάπτυξη αρχίζουν με την ένταξη του εκπαιδευτικού στο σύστημα και ολοκληρώνονται με

την αφυπηρέτησή του. Ένα σύστημα συνεχούς επαγγελματικής στήριξης και βελτίωσης των εκπαιδευτικών, μέσω διαμορφωτικής-συμβουλευτικής αξιολόγησης, είναι απαραίτητο και χρήσιμο για τον εκπαιδευτικό σε όλα τα στάδια της σταδιοδρομίας του στο εκπαιδευτικό σύστημα. Η ΣΕΒ έχει στόχο την επαγγελματική βελτίωση και ανάπτυξη του εκπαιδευτικού και όχι τη σύγκριση και την αριθμητική αποτίμηση του έργου που επιτελεί. Ως εκ τούτου, μπορεί να προσφέρει τη μεγαλύτερη δυνατή βοήθεια μέσα από μια διαδικασία που είναι συνεργατική και αναπτυξιακή στη φύση της, συμβάλλοντας στη γενικότερη βελτίωση της ποιότητας και αποτελεσματικότητας της παρεχόμενης εκπαίδευσης και της βελτίωσης των μαθησιακών αποτελεσμάτων. Η ευθύνη επίβλεψης και ελέγχου της υλοποίησης των διαδικασιών της ΣΕΒ του εκπαιδευτικού ανατίθεται στις διευθύνσεις του ΥΠΠ και η ευθύνη του συντονισμού και της στήριξης των προγραμμάτων στο ΠΙΚ (Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, 2019).

Κεφάλαιο 5 Σύγκριση των τριών εκπαιδευτικών συστημάτων όσον αφορά την αξιολόγηση των σχολικών μονάδων

Στην Ελλάδα, το εύρος της εσωτερικής αξιολόγησης υπερβαίνει τους μεμονωμένους εκπαιδευτικούς και περιλαμβάνει σχολικές μονάδες και εκπαιδευτικά έργα. Το σύστημα υποστηρίζει μια πολύπλευρη προσέγγιση που αξιολογεί διαφορετικές πτυχές του εκπαιδευτικού έργου. Αυτό περιλαμβάνει την αξιολόγηση των σχολικών δεδομένων, διαδικασιών και αποτελεσμάτων, υπογραμμίζοντας την ολιστική κατανόηση της αποτελεσματικότητας των εκπαιδευτικών μεθοδολογιών (Σοφού, 2014).

Η διαδικασία αξιολόγησης που διεξάγεται εσωτερικά καθοδηγείται από τις αρχές που θέτει η Επιτροπή Εκπαιδευτικής Μεταρρύθμισης. Οι κύριοι στόχοι αυτής της αξιολόγησης είναι να αξιολογηθεί ο βαθμός στον οποίο επιτυγχάνονται οι εκπαιδευτικοί στόχοι, να εντοπιστούν τομείς που απαιτούν βελτίωση και να ανυψωθεί το συνολικό επίπεδο εκπαίδευσης. Η έμφαση που δίνεται στη διαμορφωτική-συμβουλευτική αξιολόγηση υπογραμμίζει την αφοσίωση στη συνεχή ανάπτυξη και βελτίωση. Η διαδικασία της εσωτερικής αξιολόγησης δεν περιορίζεται από σταθερά χρονικά διαστήματα στο ελληνικό σύστημα, αλλά αντιμετωπίζεται ως μια συνεχής και μεθοδική διαδικασία. Αυτή η εστίαση στη συνεχή αξιολόγηση επιτρέπει έγκαιρες τροποποιήσεις και βελτιώσεις, σύμφωνα με τις διαρκώς μεταβαλλόμενες εκπαιδευτικές απαιτήσεις και προτεραιότητες.

Παρόλο που ένας κεντρικός φορέας αξιολόγησης δεν αναφέρεται ρητά στην προσέγγιση της Ελλάδας, η εστίαση στην εσωτερική αξιολόγηση σε πολλαπλά επίπεδα ενθαρρύνει την ενεργό συμμετοχή διαφορετικών ενδιαφερομένων, όπως εκπαιδευτικών, διευθυντών σχολείων και εκπαιδευτικών οργανισμών. Με την προώθηση μιας συμμετοχικής διαδικασίας αξιολόγησης, προωθείται η συνεργασία και η συλλογική ευθύνη.

Η βασική έκθεση αξιολόγησης του σχολείου αποτελεί αναλυτικό εργαλείο για την κατανόηση και βελτίωση του εκπαιδευτικού περιβάλλοντος. Διακρίνεται σε τρία μέρη, συμπληρούμενα από τον Διευθυντή με χρήση κωδικών στο Πανελλήνιο Σχολικό Δίκτυο (ΠΣΔ). Το πρώτο μέρος περιλαμβάνει την Ταυτότητα του σχολείου, το δεύτερο αξιολογεί το εκπαιδευτικό έργο σε 9 άξονες και 15 δείκτες βάσει οδηγιών του ΙΕΠ, παρουσιάζοντας θετικά σημεία και προτάσεις βελτίωσης. Στο τρίτο μέρος, εξετάζεται η συνολική αποτίμηση των δράσεων βελτίωσης, με ανάλυση αποτελεσμάτων και προτάσεις για επιμορφώσεις και καλές πρακτικές. Ενδεικτικοί δείκτες, παρουσιάζονται σε περιοχές όπως η υλικοτεχνική υποδομή, η ηγεσία, η διδασκαλία, το κλίμα και τα αποτελέσματα του σχολείου. Αυτοί οι δείκτες εμπλουτίζουν την αξιολόγηση με ποιοτικά και ποσοτικά στοιχεία, παρέχοντας

ολοκληρωμένη εικόνα της εκπαιδευτικής διαδικασίας και των επιδόσεων του σχολείου (ΙΕΠ, 2021).

Όσον αφορά τα πλεονεκτήματα του ελληνικού συστήματος, αυτά είναι τα ακόλουθα:

1. Μοντέλο Ολιστικής Αξιολόγησης: Το σύστημα εσωτερικής αξιολόγησης της Ελλάδας, επηρεασμένο από την Επιτροπή Εκπαιδευτικής Μεταρρύθμισης, υιοθετεί μια συνολική προσέγγιση. Αξιολογεί σχολικές μονάδες, εκπαιδευτικά έργα και μεμονωμένους εκπαιδευτικούς, παρέχοντας μια ολιστική άποψη της αποτελεσματικότητας του εκπαιδευτικού συστήματος.
2. Συμμετοχική Προσέγγιση: Το ελληνικό σύστημα δίνει έμφαση στη συμμετοχική αξιολόγηση, με τη συμμετοχή διαφόρων ενδιαφερομένων, όπως οι εκπαιδευτικοί, η διεύθυνση του σχολείου και οι εκπαιδευτικοί σύλλογοι. Αυτό καλλιεργεί ένα αίσθημα συλλογικής ευθύνης και συνεργασίας στη διαδικασία βελτίωσης.
3. Ευελιξία και Διαρκής Αξιολόγηση: Η απουσία άκαμπτης περιοδικότητας επιτρέπει την ευελιξία στη διαδικασία αξιολόγησης. Η συνεχής αξιολόγηση επιτρέπει έγκαιρες προσαρμογές και βελτιώσεις με βάση τις αναδυόμενες ανάγκες, διασφαλίζοντας την προσαρμοστικότητα στις εξελισσόμενες εκπαιδευτικές προτεραιότητες.
4. Διαφάνεια και Υπευθυνότητα: Η Ελλάδα δίνει μεγάλη έμφαση στη διαφάνεια, με μια «κουλτούρα αξιολόγησης» που ενθαρρύνει τη διάδοση των ευρημάτων. Αυτό συμβάλλει στη λογοδοσία, καθώς τα αποτελέσματα της αξιολόγησης ενημερώνουν τη λήψη αποφάσεων τόσο σε σχολικό όσο και σε εθνικό επίπεδο.

Ωστόσο, υπάρχουν και κάποια μειονεκτήματα τα οποία ανακύπτουν από το σύστημα της Ελλάδος, εκ των οποίων τα βασικότερα είναι:

1. Δυνατότητα υποκειμενικότητας: Η συμμετοχική φύση της διαδικασίας αξιολόγησης μπορεί να εισάγει υποκειμενικότητα, καθώς οι αντιλήψεις και οι προκαταλήψεις των διαφόρων ενδιαφερομένων θα μπορούσαν να επηρεάσουν τις αξιολογήσεις. Η διασφάλιση της αντικειμενικότητας και της τυποποίησης μπορεί να είναι πρόκληση.
2. Αναγκαιότητα επαρκών πόρων: Η εφαρμογή ενός ολοκληρωμένου μοντέλου εσωτερικής αξιολόγησης απαιτεί σημαντικούς πόρους, συμπεριλαμβανομένου χρόνου, ανθρώπινου δυναμικού και οικονομικών επενδύσεων. Αυτό θα μπορούσε να δημιουργήσει προκλήσεις, ιδιαίτερα για μικρότερα εκπαιδευτικά ιδρύματα με περιορισμένους πόρους.
3. Πολυπλοκότητα στην ανάλυση δεδομένων: Η πολυδιάστατη φύση του ελληνικού μοντέλου αξιολόγησης, που καλύπτει διάφορες πτυχές σχολικών μονάδων, έργων και

μεμονωμένων εκπαιδευτικών, μπορεί να οδηγήσει σε πολυπλοκότητα στην ανάλυση δεδομένων. Η διασφάλιση αποτελεσματικής σύνθεσης και ερμηνείας διαφορετικών συνόλων δεδομένων μπορεί να είναι απαιτητική.

Στο φινλανδικό σύστημα, δίνεται σημαντική έμφαση στη διασφάλιση της διαφάνειας και της λογοδοσίας κατά την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων των εσωτερικών αξιολογήσεων. Μέσα στα σχολεία, υπάρχει μια ισχυρή «κουλτούρα αξιολόγησης» που προωθεί την ανταλλαγή ευρημάτων, ενισχύοντας το αίσθημα της συλλογικής ευθύνης και της συνεργασίας. Αυτά τα αποτελέσματα διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο στη συνεχή επιδίωξη συνεχούς βελτίωσης και παρέχουν πολύτιμες γνώσεις για τη μελλοντική λήψη αποφάσεων, τόσο σε σχολικό όσο και σε εθνικό επίπεδο (Sahlberg, 2011).

Σχετικά με τα πλεονεκτήματα του φινλανδικού συστήματος αυτοαξιολόγησης των σχολικών μονάδων, τα κυριότερα είναι τα ακόλουθα:

1. Δασκαλοκεντρικό σύστημα: Το σύστημα εσωτερικής αξιολόγησης της Φινλανδίας βασίζεται στον επαγγελματισμό και την αυτονομία των εκπαιδευτικών. Αυτό το αποκεντρωμένο μοντέλο προάγει την εμπιστοσύνη, ενθαρρύνει την καινοτομία και επιτρέπει στους εκπαιδευτικούς να διαδραματίσουν κεντρικό ρόλο στην αξιολόγηση των εκπαιδευτικών πρακτικών.
2. Αποκέντρωση και αυτονομία: Το φινλανδικό σύστημα χαρακτηρίζεται από αποκέντρωση, παρέχοντας στα σχολεία υψηλό βαθμό αυτονομίας. Αυτή η αυτονομία επιτρέπει στα σχολεία να προσαρμόζουν τις διαδικασίες αξιολόγησης στις ιδιαίτερες ανάγκες τους, προωθώντας ένα σύστημα που ανταποκρίνεται και προσαρμόζεται.
3. Απλοποιημένες διαδικασίες: Η Φινλανδία δίνει έμφαση στις απλουστευμένες διαδικασίες στις διαδικασίες αξιολόγησης. Αυτός ο εξορθολογισμός ενισχύει την αποτελεσματικότητα και μειώνει τα γραφειοκρατικά εμπόδια, συμβάλλοντας σε ένα πιο εύλεκτο και ανταποκρινόμενο εκπαιδευτικό σύστημα.
4. Προσέγγιση που προάγει την εμπιστοσύνη: Η εμπιστοσύνη που δίνεται στους εκπαιδευτικούς αντανακλά μια μοναδική προσέγγιση στην αξιολόγηση. Αυτό το μοντέλο που βασίζεται στην εμπιστοσύνη ενθαρρύνει την αίσθηση ιδιοκτησίας και ευθύνης μεταξύ των εκπαιδευτικών, συμβάλλοντας σε μια θετική και συνεργατική επαγγελματική κουλτούρα.

Βάσει των παραπάνω, προκύπτουν και ορισμένα μειονεκτήματα ωστόσο του εν λόγω συστήματος, τα κυριότερα εκ των οποίων είναι:

1. Πιθανή έλλειψη τυποποίησης: Η εξάρτηση από την αποκεντρωμένη λήψη αποφάσεων μπορεί να οδηγήσει σε διακυμάνσεις στα πρότυπα αξιολόγησης μεταξύ των σχολείων. Η διασφάλιση ενός επιπέδου τυποποίησης και συνέπειας στις αξιολογήσεις θα μπορούσε να είναι πρόκληση.
2. Περιορισμένη κεντρική εποπτεία: Η έλλειψη χωριστής σχολικής επιθεώρησης στη Φινλανδία θα μπορούσε να οδηγήσει σε περιορισμένη κεντρική εποπτεία. Ενώ η εμπιστοσύνη στους δασκάλους είναι μια δύναμη, κάποιο επίπεδο εξωτερικής επικύρωσης μπορεί να είναι απαραίτητο για τη διατήρηση της λογοδοσίας και τη διασφάλιση σταθερής ποιότητας.
3. Προκλήσεις στη Διασφάλιση Ποιότητας: Το αποκεντρωμένο και βασισμένο στην εμπιστοσύνη σύστημα ενδέχεται να αντιμετωπίσει προκλήσεις όσον αφορά τη διασφάλιση συνεπούς διασφάλισης ποιότητας σε όλα τα σχολεία. Η επίτευξη ισορροπίας μεταξύ της αυτονομίας και της διατήρησης ενός τυποποιημένου επιπέδου εκπαιδευτικής ποιότητας είναι απαραίτητη.

Στην Κύπρο η κουλτούρα της αξιολόγησης εν γένει δίνει μεγάλη έμφαση στην αυτοαξιολόγηση εντός των σχολικών μονάδων. Αυτή η προσέγγιση συνεπάγεται μια μεθοδική και συνεργατική διαδικασία που ενθαρρύνει τους εκπαιδευτικούς να εφαρμόσουν προγράμματα που στοχεύουν στη βελτίωση των εκπαιδευτικών πρακτικών, ενισχύοντας έτσι τα κίνητρα. Τα αποτελέσματα της αξιολόγησης χρησιμεύουν ως βάση για τον εντοπισμό εσωτερικών αναγκών, την αντιμετώπιση θεμάτων και την καθοδήγηση των παρεμβάσεων, τα οποία συμβάλλουν στη συνεχή βελτίωση του εκπαιδευτικού συστήματος. Επιπλέον, το προτεινόμενο σύστημα προωθεί τη διαφάνεια και εξορθολογίζει τις διαδικασίες σε όλη τη διαδικασία αξιολόγησης.

Το σύστημα αυτοαξιολόγησης των σχολικών μονάδων της Κύπρου, έχει τα ακόλουθα πλεονεκτήματα:

1. Δημιουργία Ερευνητικής Υποδομής: Η Κύπρος έχει επιδείξει δέσμευση στον εκσυγχρονισμό των συστημάτων αξιολόγησης με την ίδρυση του Κέντρου Εκπαιδευτικής Έρευνας και Αξιολόγησης (ΚΕΕΑ). Αυτή η κίνηση δείχνει μια αφοσίωση στη δημιουργία μιας ισχυρής ερευνητικής υποδομής εντός του εκπαιδευτικού συστήματος.
2. Έμφαση στα κίνητρα: Η Κύπρος δίνει σημασία στην αυτοαξιολόγηση σε επίπεδο σχολικής μονάδας. Αυτή η προσέγγιση ενθαρρύνει συλλογικές διαδικασίες και

συμμετοχικές διαδικασίες, ενισχύοντας τα κίνητρα μεταξύ των εκπαιδευτικών για την εφαρμογή προγραμμάτων για την ενίσχυση του εκπαιδευτικού έργου.

3. Ένταξη της Επιστημονικής Έρευνας: Η εστίαση στην προώθηση της επιστημονικής έρευνας σε εκπαιδευτικά θέματα, όπως υποδεικνύεται από την αποστολή του ΚΕΕΑ, σημαίνει ευθυγράμμιση με πρακτικές που βασίζονται σε στοιχεία. Αυτή η ολοκλήρωση συμβάλλει στην τεκμηριωμένη λήψη αποφάσεων και στη συνεχή βελτίωση.
4. Διαδικασία αξιολόγησης από κάτω προς τα πάνω: Η έμφαση στην αξιολόγηση «από κάτω προς τα πάνω», όπου οι δάσκαλοι αξιολογούν το εκπαιδευτικό υλικό, τα εργαλεία και τις διαδικασίες, επιτρέπει μια ποικιλία απόψεων και ενθαρρύνει μια συνεργατική προσέγγιση για βελτίωση.

Τα εντοπισθέντα μειονεκτήματα στην αυτοαξιολόγηση των σχολικών μονάδων της Κύπρου είναι κυρίως τα ακόλουθα:

1. Εξάρτηση από την εξωτερική ερευνητική υποδομή: Ενώ η ίδρυση του ΚΕΕΑ είναι συμφέρουσα, η επιτυχία του συστήματος μπορεί να εξαρτάται από τη διαθεσιμότητα και την αποτελεσματικότητα της εξωτερικής ερευνητικής υποδομής. Η υπερβολική εξάρτηση από αυτήν την υποδομή μπορεί να δημιουργήσει προκλήσεις εάν δεν γίνει κατάλληλη διαχείριση.
2. Αναγκαιότητα ύπαρξης επαρκών πόρων: Η δέσμευση για τη δημιουργία ερευνητικής υποδομής και την προώθηση της επιστημονικής έρευνας ενδέχεται να απαιτεί σημαντικούς πόρους.
3. Ανάγκη για τεχνογνωσία: Η διασφάλιση ότι τα σχολεία διαθέτουν τους απαραίτητους πόρους και την τεχνογνωσία για τη διεξαγωγή αυτών των αξιολογήσεων είναι απαραίτητη για την επιτυχία και αυτό ενίοτε δημιουργεί προκλήσεις, ιδιαίτερος στην περίπτωση των εκπαιδευτικών μεγαλύτερης ηλικίας.

Η αξιολόγηση είναι μια διαδικασία η οποία συμβάλλει τα μέγιστα στη βελτίωση της σχολικής μονάδας σε όλα τα επίπεδα, στη βελτίωση του εκπαιδευτικού έργου και της εκπαιδευτικής διαδικασίας, καλλιεργεί πνεύμα συνεργασίας και υγιή ανταγωνισμού, προσδίδει κύρος και εμπιστοσύνη στους συμμετέχοντες ενώ ταυτόχρονα αναδεικνύει με τον καλύτερο δυνατό τρόπο τα πλεονεκτήματα και τις δυσκολίες κάθε σχολικής μονάδας σε όποια χώρα και αν εφαρμόζεται.

Κεφάλαιο 6 Συμπεράσματα

Ενώ το σύστημα εσωτερικής αξιολόγησης κάθε χώρας αντικατοπτρίζει το μοναδικό εκπαιδευτικό της πλαίσιο, αναδύονται κοινά θέματα στην επιδίωξή τους για διασφάλιση ποιότητας και συνεχή βελτίωση. Η Ελλάδα, η Φινλανδία και η Κύπρος μοιράζονται τη δέσμευσή τους για συμμετοχικές προσεγγίσεις, τη διαφάνεια και την αναγνώριση της αυτονομίας των σχολείων και των εκπαιδευτικών.

Η Φινλανδία ξεχωρίζει για την προσέγγισή της με επίκεντρο τον δάσκαλο, που βασίζεται στον επαγγελματισμό και την τεχνογνωσία για τη συνεχή βελτίωση. Η απουσία ξεχωριστής σχολικής επιθεώρησης υπογραμμίζει την εμπιστοσύνη που δίδεται στους εκπαιδευτικούς. Ελλάδα, στο Από την άλλη πλευρά, δίνει μεγάλη έμφαση στην εσωτερική αξιολόγηση σε διάφορα επίπεδα, ενσωματώνοντας μια ολοκληρωμένη προσέγγιση που περιλαμβάνει σχολικές μονάδες, έργα και μεμονωμένους εκπαιδευτικούς. Η απουσία συστήματος ή πλαισίου για την αξιολόγηση των σχολείων σε εθνικό επίπεδο είναι εμφανής τόσο στην Ελλάδα όσο και στη Φινλανδία. Ωστόσο, αυτές οι χώρες έχουν εφαρμόσει ολοκληρωμένα πλαίσια εσωτερικής αξιολόγησης για τα σχολεία. Στην Ελλάδα, το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής (ΙΕΠ), τμήμα του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων, έχει σχεδιάσει ειδικά ένα πλαίσιο αξιολόγησης του σχολείου που αξιολογεί τις εισροές, τις διαδικασίες και τα αποτελέσματα. Αυτό το πλαίσιο αξιολογεί την εκπαιδευτική παροχή του σχολείου με βάση 15 ποιοτικούς και ποσοτικούς δείκτες, οι οποίοι μπορεί να διαφέρουν ως προς τη σημασία και την ερμηνεία ανάλογα με τις μοναδικές συνθήκες και το περιβάλλον του σχολείου. Εν τω μεταξύ, στη Φινλανδία, το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού έχει θεσπίσει ένα σύνολο κριτηρίων ποιότητας που λειτουργεί ως εργαλείο για τη βελτίωση της ποιότητας του σχολείου σε τοπικό και σχολικό επίπεδο. Αυτά τα κριτήρια περιλαμβάνουν τέσσερις βασικούς τομείς, συμπεριλαμβανομένης της διακυβέρνησης, του προσωπικού, των οικονομικών πόρων και των πτυχών αξιολόγησης, τα οποία συμβάλλουν στη συνολική ποιότητα των δομών του σχολείου (EC, 2018).

Η Κύπρος, με την ίδρυση του ΚΕΕΑ, αντικατοπτρίζει τη δέσμευση για τη δημιουργία μιας ισχυρής ερευνητικής υποδομής και τον εκσυγχρονισμό των συστημάτων αξιολόγησής της. Η έμφαση στην αυτοαξιολόγηση ευθυγραμμίζεται με τις παγκόσμιες τάσεις, αναγνωρίζοντας τη σημασία της συμμετοχής όλων των ενδιαφερομένων στη διαδικασία βελτίωσης.

Όσον αφορά την αξιολόγηση των εκπαιδευτικών, και οι τρεις χώρες αναγνωρίζουν την ανάγκη για ένα πολυδιάστατο μοντέλο που υπερβαίνει την παραδοσιακή μονοδιάστατη επιθεώρηση. Η Ελλάδα και η Κύπρος υπογραμμίζουν τη σημασία της αποσύνδεσης της ανέλιξης των εκπαιδευτικών από τα διοικητικά καθήκοντα, ενθαρρύνοντας τους εκπαιδευτικούς να παραμείνουν αφοσιωμένοι στην τάξη.

Η εστίαση στη διαφάνεια, τα μοντέλα συμμετοχικής αξιολόγησης και η ανάπτυξη μιας «κουλτούρας αξιολόγησης» είναι κοινί στόχοι σε όλη την Ελλάδα, τη Φινλανδία και την Κύπρο. Και οι τρεις χώρες αναγνωρίζουν τη σημασία της εσωτερικής αξιολόγησης ως μιας δυναμικής και συνεχούς διαδικασίας ενσωματωμένης στη λειτουργία του σχολείου, τονίζοντας τη σημασία της συνεχούς ανατροφοδότησης και βελτίωσης.

Βιβλιογραφία

- EC. (2018). Eurydice. <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/publications/assuring-quality-education-policies-and-approaches-school-evaluation-europe>
- Kassotakis, M. E. (2018). Teacher Autonomy in the Finnish Education System. *Journal of Comparative Education*, 48(3), 335–351.
- OECD. (2013). *Synergies for better learning: An international perspective*. OECD. <https://www.oecd.org/education/school/synergies-for-better-learning.htm>
- Sahlberg, P. (2011). *Finnish Lessons: What Can the World Learn from Educational Change in Finland?* Teachers College Press.
- ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ: <<Διαμόρφωση Νέου Συστήματος Αξιολόγησης του Εκπαιδευτικού Έργου και των Εκπαιδευτικών>>
- Αναστασίου, Μ. (2014). «Αξιολόγηση των εκπαιδευτικών και του έργου τους: νομοθετικό πλαίσιο και αντιδράσεις». Έρκυνα. Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών-Επιστημονικών Θεμάτων, 2, σ. 63-75.
- Αναστασίου. Μ. Φ. (2014). Αξιολόγηση εκπαιδευτικών και του έργου τους: νομοθετικό πλαίσιο και αντιδράσεις. Έρευνα, Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών- Επιστημονικών Θεμάτων, 2, 63-75
- Ανδρέου, Α. (1999). *Έκθεση της Επιτροπής για την Εκπαιδευτική Μεταρρύθμιση*. Αθήνα: Υπουργείο Παιδείας.
- Αποστολόπουλος, Κ. (2014). «Η αξιολόγηση της διδασκαλίας από εκπαιδευτικούς και μαθητές. Μια διαδικασία επαγγελματικής ανάπτυξης των εκπαιδευτικών στο πλαίσιο της αυτοαξιολόγησης της σχολικής μονάδας». Έρκυνα, Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών - Επιστημονικών Θεμάτων, Τεύχος 1ο, 25-51. Ανακτήθηκε από <http://erkyna.gr/>.
- Αραμπατζή, Α.(2014). «Οι αντιλήψεις εκπαιδευτικών που ενεπλάκησαν στο πρόγραμμα αυτοαξιολόγησης της σχολικής μονάδας όσον αφορά τις επιπτώσεις στην προσωπική και επαγγελματική ανάπτυξη». Μεταπτυχιακή Εργασία, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο Σχολή Ανθρωπιστικών Σπουδών
- Ευρυδίκη, Δ. (2015). Η Διασφάλιση της Ποιότητας στην Εκπαίδευση, Πολιτικές και Προσεγγίσεις για την Αξιολόγηση των Σχολείων στην Ευρώπη. Λουξεμβούργο: EACEA, Ανάλυση Πολιτικής για την Εκπαίδευση και τη Νεολαία. Ανάκτηση από https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/home_en

Θεοφιλίδης, Χρ. (2014). Αυτοαξιολόγηση του σχολείου. Τα σχολεία γνωρίζουν το σχολείο τους. Αθήνα: Γρηγόρη. Θεοχάρης, Δ. (2009). Η αξιολόγηση ως παράγοντας βελτίωσης της ποιότητας του εκπαιδευτικού έργου. Διεθνείς τάσεις, εθνικές πολιτικές και σχολική πράξη. Αθήνα: Πανεπιστήμιο Αθηνών /Π.Τ.Δ.Ε. (αδημοσίευτη διδακτορική διατριβή)

ΙΕΠ. (2021). *Συλλογικός Προγραμματισμός – Εσωτερική και Εξωτερική Αξιολόγηση*. http://www.iep.edu.gr/images/axiologisi/odigos_axiologisis_sept_2021_v2.pdf

Καπαχτσά, Β. (2011). «Η Αυτοαξιολόγηση της Σχολικής Μονάδας: Μια Αναπτυξιακή Διαδικασία». Αθήνα: Αφοί Κυριακίδη.

Κασιμάτη, Κ. (2005). Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στις αρχές της θεωρίας κατασκευής της γνώσης (constructivism) με στόχο τη δόμηση της κοινωνίας της γνώσης.

Κασιμάτη, Κ., & Παπαγεωργίου, Θ. (2013). Εκπαιδευτικό σενάριο: Η ενδυσμασία στην Αρχαία Ελλάδα με αξιοποίηση e-portfolio. *Παιδαγωγικός Λόγος*, 1, σσ. 11-24.

Κασσωτάκης, Μ. (2011). Η περιπέτεια της αξιολόγησης του εκπαιδευτικού έργου και των εκπαιδευτικών στην Ελλάδα από τη μεταπολίτευση μέχρι σήμερα. Στο: Παπαδάκης, Ν. & Χανιωτάκης, Ν. (Επιμ.). *Εκπαίδευση- Κοινωνία και Πολιτική*. Τιμητικός τόμος για τον καθηγητή Ιωάννη Ε. Πυργιωτάκη (σσ. 535-565). Αθήνα: Πεδίο

Κασσωτάκης, Μ. (2017). Οι σύγχρονες διεθνείς τάσεις στους τομείς της αξιολόγησης των σχολικών μονάδων και των εκπαιδευτικών και η περίπτωση της Ελλάδας. Στο: Μ. Κασσωτάκης (Επιμ.), *Ελληνική Επιθεώρηση Εκπαιδευτικής Αξιολόγησης*. 1 (1-2), (σσ. 43-73). Ανακτήθηκε στις 12-11-2019 από τον ιστότοπο: <http://www.eletea.gr>

Κασσωτάκης, Μ. (2018). Αξιολόγηση των σχολικών μονάδων και των εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Αθήνα: Εκδόσεις Γρηγόρη.

Κατσαρού Ε. - Δεδούλη Μ. (2008), *Επιμόρφωση και αξιολόγηση στο χώρο της εκπαίδευσης*, ΥΠΕΠΘ/Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, Αθήνα http://www.pischools.gr/programs/epim_stelexoi/epim_yliko/book5.pdf

Καψάλης, Α., & Χανιωτάκης, Ν. (2011). *Εκπαιδευτική αξιολόγηση*. Αθήνα : Εκδοτικός Οίκος Αδελφών Κυριακίδη α.ε.

Κωνσταντίνου, Χ. (2015). Το καλό σχολείο, ο ικανός εκπαιδευτικός και η κατάλληλη αγωγή ως παιδαγωγική θεωρία και πράξη. Αθήνα: Gutenberg.

Πασιαρδής, Π., & Πασιαρδή, Γ. (2006). *Αποτελεσματικά σχολεία*. Αθήνα: Δάρδανος
Πασιάς, Γ., Αποστολόπουλος, Κ., Στυλιάρης, Ε., (2015) «Αυτοαξιολόγηση» και «Αξιολόγηση ομοτέχνων»: Διαδικασίες βελτίωσης του σχολείου και μετασχηματισμού του

σε επαγγελματική κοινότητα μάθησης. Έρκυνα, Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών–Επιστημονικών Θεμάτων, Τεύχος 7ο, 25-35, 2015

Πασιάς, Γ., Λάμνιαν, Κ., Ματθαίου, Δ., Δημόπουλος, Κ., Παπαχρήστος, Κ., & Μερκούρης, Σ. (2012). «Η αυτοαξιολόγηση με μια ματιά». Αθήνα: ΥΠΑΙΘΠΑ/ΙΕΠ.

Πεδή, Ε., Αυγητίδου, Σ., (2013). Η εισαγωγή και διαχείριση της καινοτομίας "Αυτοαξιολόγηση του Εκπαιδευτικού Έργου" στο ελληνικό σχολείο: πρώτες διαπιστώσεις. Παιδαγωγική Επιθεώρηση(55), σσ. 153-171.

Σοφού, Ε. (2014). *Η αυτοαξιολόγηση της σχολικής μονάδας*. http://www.diaopolis.auth.gr/epimorfotiko_uliko/index.php/2014-09-06-09-18-%20%20%2043/2014-09-06-09-36-01/46-d2-sofou?showall=1

Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού. (2008). *Απόφαση Υπουργικού Συμβουλίου για την ίδρυση Κέντρου Εκπαιδευτικής Έρευνας και Αξιολόγησης (ΚΕΕΑ)*. Λευκωσία: Κυπριακή Δημοκρατία.

Νομοθεσία

Ν. 1304/82: Για την επιστημονική - παιδαγωγική καθοδήγηση και τη διοίκηση στη Γενική και τη Μέση Τεχνική - Επαγγελματική Εκπαίδευση και άλλες διατάξεις.

Ν. 1566/85: Δομή και λειτουργία της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και άλλες διατάξεις.

ΠΔ 320/ 1993: Αξιολόγηση του έργου των εκπαιδευτικών και του εκπαιδευτικού έργου στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Ν. 2525/ 97: Ενιαίο Λύκειο, πρόσβαση των αποφοίτων του στην τριτοβάθμια εκπαίδευση αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου και άλλες διατάξεις.

ΥΑ Δ2/1938/26-2-1998: Αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου και των εκπαιδευτικών.

Ν. 2986/2002: Οργάνωση των περιφερειακών υπηρεσιών της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου και των εκπαιδευτικών, επιμόρφωση των εκπαιδευτικών και άλλες διατάξεις.

Γ1/37100/31-3-2010: Αυτοαξιολόγηση της σχολικής μονάδας.

Γ1/50313/5-5-2010: Αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου της σχολικής μονάδας.

Ν. 3848/2010: Αναβάθμιση του ρόλου του εκπαιδευτικού - καθιέρωση κανόνων αξιολόγησης και αξιοκρατίας στην εκπαίδευση και λοιπές διατάξεις.

Γ1/30972/15-5-2013: Αξιολόγηση του Εκπαιδευτικού Έργου της Σχολικής Μονάδας – Διαδικασία Αυτοαξιολόγησης.

Ν. 4142/2013: Αρχή Διασφάλισης της Ποιότητας στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση (Α.ΔΙ.Π.Π.Δ.Ε.).

ΠΔ 79/ 2017: Οργάνωση και λειτουργία νηπιαγωγείων και δημοτικών σχολείων.

Ν. 4547/2018: Αναδιοργάνωση των δομών υποστήριξης της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και άλλες διατάξεις.

Ν. 4692/2020: Αναβάθμιση του Σχολείου και άλλες διατάξεις.

ΓΔ4/6603/20-1-2021: Συλλογικός προγραμματισμός, εσωτερική και εξωτερική αξιολόγηση των σχολικών μονάδων ως προς το εκπαιδευτικό τους έργο.